

نخند ایران

نشریه الکترونیکی انجمن ملی خرمای ایران

سال دوم / شماره ششم / آذرماه ۱۴۰۰

www.naid.ir

یلدایتان را با خرمای شیرین تر کنید
یلدایتان مبارک

در این شماره بخوانید:

- بخش اول - یادداشت ها و مصاحبه ها**..... ۸
- ۹..... مهندس مهدی ایرانی کرمانی: مصادیق سجایای اخلاقی در تجارت
- ۱۰..... مهندس محسن رشید فرخی: بودجه ۱۴۰۱ و تکرار آزمون خطاهای گذشته
- ۱۱..... مهندس علی محمد صمیمی: آموخته های چند ماه اخیر
- ۱۲..... محمد هادی مقدم: ظرفیت های استفاده نشده در صنایع تبدیلی خرما
- ۱۳..... فهیمه سالاری: ارتباط موثر با مشتریان در حوزه خرما
- حسین آفتابی: نگاهی گذرا به پروتکل های بهداشتی در بسته بندی و فرآوری خرما..... ۱۴
- ۱۶..... دکتر مقصد تکلوزاده: تولید و صادرات خرمای ایران
- ۱۹..... مهدی آزاد ملکی: بسته بندی: کلید موفقیت در افزایش صادرات خرما
- عباس دهواری: مصاحبه با فعال خرما..... ۲۱
- زهرا علیدادی: خواص عرق طارونه..... ۲۲
- بخش دوم - پژوهش ها و تحلیل ها**..... ۲۳
- ۲۴..... دکتر عزیز تراهی: مدیریت فنی مگا پروژه های خرما
- گردآورنده دکتر مقصد تکلوزاده: آفات چوبخوار درختان خرما..... ۳۰
- بخش سوم - عملکرد انجمن ملی خرمای ایران**..... ۳۲
- گزارش مشارکت در نمایشگاه مواد غذایی آگروفود ۲۰۲۱ - تهران..... ۳۳
- گزارش مشارکت در نمایشگاه بین المللی تخصصی و صنایع وابسته خرما فارس..... ۳۴
- گزارش مشارکت در نمایشگاه بین المللی تخصصی و صنایع وابسته خرما بوشهر..... ۳۵
- گزارش مشارکت در نمایشگاه صنایع غذایی سیال ابوظبی - امارات متحده عربی..... ۳۶
- گزارش مصور دوره های آموزشی ماه دیت..... ۳۸
- مسابقه عکاسی..... ۳۹

نشریه الکترونیکی انجمن ملی خرمای ایران سال دوم / شماره ششم / آذر ماه ۱۴۰۰

مدیر مسئول: محسن رشید فرخی
رئیس هیات تحریریه: مهدی ایرانی کرمانی
گرافیک و صفحه آرایی: نگار کربلایی
عکس: امید غریبی، امرالله نوروزی، فاطمه شورچه و مهسا ربیعی
تلفن پذیرش آگهی و مقالات: ۰۲۱۸۸۳۸۱۳۴۱

نشریه نخل ایران - انجمن ملی خرمای ایران

نشانی: میدان هت تیر، مفتاح جنوبی، کوچه افشار، پلاک ۸، واحد ۷
تلفن: ۰۲۱۸۸۳۸۱۳۴۱ / فکس: ۰۲۱۸۸۳۸۱۳۴۰

وب سایت: www.naid.ir / ایمیل: info@naid.ir / اینستاگرام: [@naid.ir](https://www.instagram.com/naid.ir)

صادر کننده برتر در سالهای ۹۷ و ۹۸

صادرات به ۱۲ کشور از پنج قاره

مجموع شماره ۱:

واقع در نرماشیر با ظرفیت سالیانه ۷۰۰۰ تن بسته‌بندی و ۳۵۰۰ تن سردخانه خرما

مجموع شماره ۲:

واقع در منطقه ویژه اقتصادی ارگ جدید با ظرفیت سالیانه ۵۰۰۰ تن بسته‌بندی و ۱۵۰۰ تن سردخانه خرما

گواهینامه
محصولات حلال

گواهی محصولات ارگانیک
از اتحادیه اروپا

گواهینامه
ISO22000:2018

کارآفرین برتر استان کرمان
در سال ۱۳۹۹

www.samindates.com
+983444270975

پارسان

PARSUN

دستچینی از بهترین خرمای ایران

PRODUCER, PACKER AND EXPORTER OF ALL TYPES OF
FRESH & DRY DATES

 [parsunday](https://www.instagram.com/parsunday) 021 - 88341552

WWW.PARSUNDAY.COM

WWW.PARSUNDAY.IR

RTM

شرکت کشتیرانی راهیان تجارت مارین
Rahian Tejarat Marine Shipping Co.

دارای نمایندگی از شش خط
کشتیرانی معتبر با در اختیار
داشتن کانتینر های خشک و
یخچالی با قابلیت سرویس
دهی منظم از بندر عباس به
بنادر حوزه خلیج فارس، شبه
قاره هند، خاورمیانه، خاور دور و
اروپا و بالعکس با امکانات
کراس استافینگ (Cross Stuffing) در
مالزی ، هند و امارات

وبسایت : www.rtmarine.ir
ایمیل : info@rtmarine.co
تلفکس : +۹۸ ۲۱ ۸۷۷۰۰۲۶۹

آدرس: تهران، بلوار آفریقا، بالاتر از پل میرداماد
کوچه تابان غربی، پلاک ۶۲، طبقه اول، واحد ۲

فرآورده های خرمایی

ایوان
eyvan

*Chocolate Covered
Stuffed Dates*

100% Natural

Dates Productions
Full Energy

PREMIUM GRADE
No Preservatives

خرمای مغزدار شکلاتی

واحد نمونه برتر در استان خوزستان
صنعتگر نمونه در آبادان

دفتر فروش: ۰۶۱-۸۸۳۳۹۸۰۶۱
www.eyvan-co.com
eyvan.a1@gmail.com
eyvan.date

TEB PLASTIC IML PRODUCTS

با قابلیت چاپ اختصاصی
روی درب و بدنه ظرف (IML)

بسته بندی، کلید موفقیت
در افزایش صادرات محصولات خرمایی

تلفن: ۰۲۱ ۲۲۸۸۳۶۱۸

www.tebplastic.com

آدرس: پاسداران، نگارستان سوم، پلاک ۱۹

سرپرست فروش سازمانی: ۰۹۱۲۰۰۴۳۶۹۲

زیران
تولید کننده و تامین کننده خرماي پيارم

www.zarirandates.com

یادداشت ها و مصاحبه ها

مهندس مهدی ایرانی کرمانی:

مصادیق سجایای اخلاقی در تجارت

مهندس محسن رشید فرخی:

بودجه ۱۴۰۱ و تکرار آزمون خطاهای گذشته

مهندس علی محمد صمیمی:

آموخته های چند ماه اخیر

محمد هادی مقدم:

ظرفیت های استفاده نشده در صنایع تبدیلی خرما

فهیمة سالاری:

ارتباط موثر با مشتریان در حوزه خرما

حسین آفتابی:

نگاهی گذرا به پروتکل های بهداشتی در بسته بندی و فرآوری خرما

دکتر مقدار تکلوزاده:

تولید و صادرات خرمای ایران

مهدی آزاد ملکی:

بسته بندی؛ کلید موفقیت در افزایش صادرات خرما

عباس دهبوری:

مصاحبه با فعال خرما

زهرا علیدادی:

خواص عرق طارونه

مصادیق سجایای اخلاقی در تجارت

* مهدی ایرانی کرمانی
* پژوهشگر

در این شماره فصل نامه به بحث اخلاق در تجارت باز می گردیم و به جای آن که به اصول نظری و دستور العمل ها و توصیه های آثاری همچون قابوسنامه و گلستان و امثال و حکم و امثال هم پردازیم. دو نمونه از رعایت عینی و عملی اصول اخلاقی در تجارت را تقدیم میکنم. برای احتراز از بوجود آمدن هر گونه شائبه ای نام اشخاص را نمیبرم ولی همه شخصیت ها از دوستان و آشنایان چندین ساله من هستند.

در دهه چهل آقای الف تجارت خانه فرشی در یکی از محلات تهران داشت. یک روز خانمی که در همان محله زندگی میکرد، به دیدار آقای الف میرود و دو قالیچه را برای فروش آورده بود. آقای الف یکی را چهار صد تومان و دیگری را هزار و شش صد تومان قیمت میزند و خانم موافقت میکند و پول ها را میگیرد و قالیچه ها را تحویل می دهد. رسم بود که سایر بازرگانان فرش به حجره آقای الف سر میزدند تا خرید روزانه را ببینند و اگر پسندیدند بخرند. همان شب آقای ب آن دو قالیچه را میبیند و قیمت را میپرسد و آقای الف میگوید دو هزار تومان خریده است. آقای ب قالیچه ها را میبرد و بدون آنکه قیمت را طی کرده باشند می گوید: لطفا فردا به حجره من تشریف بیاورید. در ملاقات روز بعد آقای ب به آقای الف می گوید: این قالیچه بافت تهران است و از این نقش فقط دو تخته بافته شده است. یکی را چندی پیش خریده ام و مدت ها به دنبال جفت آن بوده ام. من بابت این قالیچه پانزده هزار تومان می پردازم و آقای ب افزود که این قالیچه ها پنجاه هزار تومان قیمت دارد و من پانزده هزار تومان به شما میپردازم و پرداخت. آقای الف مستقیما به خانه آن خانم مراجعه می کند و در میزد و خود خانم در را باز می کند. خانم به محض دیدن آقای الف شروع به گریستن می کند. به این خیال که آقای الف برای پس دادن قالیچه ها و گرفتن پول آمده است. خانم با التماس توضیح داد که دو هزار تومان را خرج کرده است. آقای الف به خانم توضیح میدهد که برای پس گرفتن پول یا فسخ معامله نیامده است. ماجرا را تعریف می کند و پانزده هزار تومان را جلوی خانم می گیرد و خانم پس از آن که آرام گرفت، می گوید: معامله انجام شده و پرداخت مبلغ اضافه ضرورتی ندارد. اما آقای الف اسرار می کند که مبلغ نصف شود.

ماجرای دوم در دهه شصت و در رفسنجان رخ داد. باغدار بزرگی پس از فصل برداشت ۴۰ یا ۵۰ تن پسته دهن بست در انباری داشت و عصر چهارشنبه ای از یکی از دلال های پسته مظنه قیمت را می پرسد و دلال می گوید فلان قیمت. صبح شنبه یکی از تجار پسته رفسنجان که از موجودی انبار باغ دوست ما اطلاع داشت، تلفن میزند و پیشنهاد خرید موجودی انبار را به قیمتی حدود بیست تومان بالای قیمتی که عصر روز چهارشنبه دلالان اعلام کرده بودند، میدهد و آقای باغدار موافقت می کند. غافل از این که ظرف پنج شنبه و جمعه قیمت حدود سی تومان بالاتر رفته بود. بعد از ظهر شنبه باغدار متوجه قیمت می شود و به تاجر زنگ میزند. میگوید: پانصد هزار تومان میدهم تا حرفم را پس بگیرم. تاجر میگوید: هفتصد هزار تومان میگیرم تا حرفت را پس بدهم. باغدار میگوید: نمیدهم و پسته از آن شماست. توجه فرمایید نه پولی پرداخت شده بود نه پسته ایی جابجا شده بود فقط حرف زده بودند، تعهد سپرده شده بود. سی چند سال از این ماجرا میگذرد. اصل واقعه دقیقا به همین صورتی است که عرض کردم هر چند اعداد و ارقام ممکن است مختصر تفاوتی داشته باشند اما این گونه بود رسم و راه تجارت و اخلاق در تجارت. مصادیق دیگر را برای شماره های آینده می گذارم.

بودجه ۱۴۰۱ و تکرار آزمون خطاهای گذشته

*محسن رشیدفرخی
*رئیس انجمن ملی خرمای ایران
*عضو هیات نمایندگان اتاق بازرگانی ایران

چون در اعطای بودجه در بعضی موارد دست دلبازانه و انبساطی و در کسب درآمد و وصول مالیات ممسکانه و انقباضی عمل شده که توازنی به هم ندارند. ۳. آیا افزایش وصول ۶۲ درصد مالیات از چه قشری و چگونه وصول خواهد شد و آیا برآستی توانی دیگری برای بخش خصوصی و مردمی که سرانه مصرف مواد ضروری و پروتئینی خود را کاهش داده اند و تولیدکنندگان ورشکسته ایی که سیاستهای غلط اقتصادی آنها را به خاک سیاه نشانده باقی مانده که بتوانند از عهده چنین بار گرانی برآیند؟

۴. آیا دولت خدمتگزار به این امر واقف هست که مردم در حقیقت محکوم به پرداخت دو مالیات سنگین در این بودجه شده اند که یکی همان مالیات آشکار ذکر شده و دوم مالیات پنهان یا تورم جاری بر کشور است شده اند که در این بودجه رشد قابل توجه و فزاینده ایی خواهد داشت؟

با توجه به ابهامات ذکر شده که خلاصه ساده شده ایی از ابهامات و نگرانی های بخش خصوصی و اقتصادیان از بودجه ۱۴۰۱ است از مجلس و نمایندگان مردم درخواست میگردد که بودجه را جهت اصلاح به خصوص در بحث کسری بودجه و تنظیم ضریب افزایش مالیات و متوازن کردن خرج و دخل دولت از راه های معقولانه تر به دولت محترم برگشت داده بشود تا نتایج مخربی مانند گذشته در بر نداشته باشد.

فراموش نکنیم که تمام این آزمون خطاهای دولت ها و نابسامانی های اقتصادی در کارنامه نظام ثبت خواهد شد و ملاک رضایتمندی این مردم صبور خواهد بود.

مقاله ایی را در ارزیابی انجمن ملی خرمای ایران و بلوغ و توانمندیهای آن بعد از برگزاری موفقیت آمیز دو نمایشگاه به فاصله دو ماه در دو استان توسط انجمن های خرمای بوشهر و فارس و اتاقهای بازرگانی آن دو استان با حضور حداکثر ذی نفعان خرمای کشور و چند کشور خارجی و همه عزیزان بخش های مرتبط دولتی تهیه کرده بودم و در آن مدعی شده بودم که اکنون انجمن ملی خرمای ایران تشکلی قوی و مستحکم شده است که میتواند تکیه گاهی مطمئن برای همه حوزه های اعضای فعال خود چه در بخش های تخصصی مانند تولید، صنایع تبدیلی، صادرات و بوم گردی نخیلات و همچنین مشاوره و مشاوره فعال و قابل اعتماد برای بدنه دولت در تصمیم گیری ها شده است که در شش استان خرماخیز که حتی در روستاهای دور افتاده این شش استان حضور فعال دارد که همه این ادعاها با ذکر عملکرد چهارساله این انجمن در مقاطع حساس بیان گردیده بود که بودجه ۱۴۰۱ رونمایی شد.

لذا به لحاظ حساسیت موضوع و وظیفه تشکلی ترجیح داده شد که این مقاله در شماره های آینده این نشریه منتشر گردد لذا ذکر چند سوال ساده که برای کلیه فعالین حوزه های مختلف اقتصاد کشور مطرح است، میپردازم:

۱. آیا اصولاً بوجه ایی که در آن کسری بودجه دیده شود برای اقتصاد کشور و نظام چه پیامدهایی در بر خواهد داشت؟

۲. آیا این بودجه در ماهیت انبساطی یا انقباضی است

آموخته های چند ماه اخیر

*علی محمد صمیمی
*نایب رئیس انجمن ملی خرمای ایران

برای پیش بردن نیات و اهداف اساسنامه انجمن ملی و استانی داشته باشد. نکات و موارد بیشتری وجود دارد که در این مقاله نمی‌گنجد، اما راه برون رفت این کاستی ها را خلاصه تقدیم میکنم.

اول در مورد نمایشگاه ها:

الف: بهتر است یک نمایشگاه استانی با رویدادهای میز خرما و همایش خرما حمایت گردد و بقیه نمایشگاه های محلی با ذهنیت عرضه محصول و فروش در زمان های مناسب مثل هفته پیشوازی ماه مبارک طراحی گردد. که در حقیقت فرهنگ ترویج مصرف از تولید به مصرف اشاعه میابد.

ب: در یکی از نمایشگاه های شیرینی شکلات و یا آگروفود یک سالن صد درصد به خرما تخصیص یابد و این در صورت توافق باید با شرکت برگزار کننده وارد مذاکره شد، نمایش و همراه با فروش.

ج: پویون های ارزشمند و قوی در نمایشگاه های مطرح بین المللی با نظارت انجمن ملی و همکاری طرف ایرانی آن نمایشگاه با انجمن ملی برای حضور فعالین خرما با شاخص هایی که تدوین و تنظیم می شود تا شرکت کنندگان وجه ملی را حافظ باشند.

د: هیات های تجاری اختصاصی قوی در حوزه خرما با توجه به بازارهای هدف هر استان طراحی شود و عناصر اصلی این صنعت با بدنه قوی جهت عرضه و انعقاد تفاهم نامه به این بازارها اعزام گردد، با ملحوظ کردن کلیه پروتکل های بین المللی از پوشش لباس تا نحوه مذاکره و اسکان.

دوم: پیگیری مصوبات در حوزه استانی و ملی به بدنه قوی اجرایی نیاز دارد. هیات مدیره یک عضو نظارتی و سیاست گذار است. برای بدنه اجرایی قوی و چالاک، هزینه کردن لازم است و آن به یک بودجه قوی هر چه سریع تر باید راهکار و شیوه های تامین بودجه برای چنین بدنه ای که شامل یک پرسنل اداری و دبیر کل مقیم با تخصیص منبع کافی مالی جهت چالاک سازی آن لازم است که پی و انجام گیرد.

سوم: یک رابط قوی جهت همکاری و تغذیه فراکسیون خرما در مجلس از میان اعضا هیات مدیره یا مجمع اخیر انتخابات تعیین، تا مراتب انجمن ملی و استان ها را سریع و بدون بوروکراسی به سمع فراکسیون برای پیگیری و اقدام برساند.

برگزاری دو نمایشگاه استانی و پویون ایران در نمایشگاه سیال ابوظبی، میز خرما و همایش بوشهر صرف نظر از کاستی ها و دستاوردها مسائل و مشکلات صنعت خرمای ایران را در بعضی موارد نشان میدهد. این مسائل و مشکلات که باید توسط هیات مدیره ملی و استان ها بررسی و راه حل آنها ارائه گردد.

۱- تعداد نمایشگاه های خرما در استان ها جذابیت و توان حاضرین در محل های مختلف را کاهش داده و موجب بی میلی شرکت در این گونه نمایشگاه ها را فراهم می آورد.

۲- نمایشگاه هایی که با حمایت یارانه ای تا هشتاد درصد توسط نهادهای ذیربط موجب حضور فعالین خرما را فراهم می سازند، در صورتیکه نمایشگاه قدری نباشد، جز اطلاع هزینه ملی و زایل کردن محصولات کشور نتیجه ای نخواهد داشت. چرا که حضور واحدهایی کم بنیه با عدم اطلاع از بازارهای بین المللی فقط بی ارزش کردن کالا و محصولات وطن را در پی خواهد داشت.

۳- رویداد میز خرمای کشور و همایش که با حضور مقامات ذیربط مسئول که بستگی به توان و همت محل برگزار کننده دارد اتفاق مطلوبی است. در صورتیکه مصوبات چنین جلساتی دارای پشتیبانی قوی برای پیگیری و اجرایی کردن آن وجود نداشته باشد، سبب نتایج مفیدی نخواهد بود.

۴- مصوبات پیشنهادی جلسات میز وهر همایش خرما در هر محل و مکان قبل از طرح لازم است که بوسیله انجمن ملی بعنوان نماینده کشور واکاوی شود تا بتوان مفادی در خور ذهنیت ملی را در آن پیاده نمود.

۵- حضور مقامات مسئول و امضاهای آن مقامات چه بخش دولتی و چه بخش خصوصی بیانگر تایید چنین مفادی است و ترک فعل امضا کنندگان مسئولیتی قانونی است که باید توسط انجمن ملی رصد گردد. میزهای خرمای ۱۳۹۸، ۱۳۹۷ و ۱۴۰۰ بوشهر و همینطور همایش های این دوران دارای مفادی استانی و ملی است که متاسفانه چندان از طرف امضا کنندگان مورد ارج قرار نگرفته است.

۶- وجود فراکسیون خرما در مجلس شورای اسلامی و تعداد قابل توجه اعضا این فراکسیون، انجمن ملی خرمای ایران را موجب می شود که ارتباط بیشتری و سازمان یافته تر با این فراکسیون بصورت تشکیلاتی و منظم داشته باشد. گروه های حامی چنین فراکسیونی نیز در حد منافع صنعت خرما میتواند حامیان خوبی

ظرفیت های استفاده نشده در صنایع تبدیلی خرما

✳ هادی مقدم
✳ نایب رئیس انجمن ملی خرمای ایران
✳ مدیر عامل شرکت ایوان

گسترده‌گی فرآوری خرما در زنجیره های متنوع صنایع تبدیلی و همچنین بهبود شرایط بسته بندی استاندارد و پیشرفته در داخل و صادرات، لزوم سرمایه گذاری و توجه به این عرصه را ضروری می سازد. اقتصاد ایران در صد سال گذشته وابستگی شدید به نفت داشته و در سال های اخیر جهت تنوع بخشی به صادرات غیر نفتی و ایجاد اشتغال مولد با شعار اقتصاد مقاومتی توجه ویژه ای به این موضوع داشته است. صادرات غیر نفتی میتواند نقشی تاثیرگذار در کاهش نوسانات تورمی و وابستگی به نفت داشته باشد و یکی از آنها مدیریت مناسب و سرمایه گذاری هدفمند در صنایع تبدیلی خرما می باشد. خرما ایران با میزان برداشت حدود یک میلیون و دویست هزار تن در سال امکان افزایش تولید و گسترش باغات و همچنین صنایع جانبی را از نظر کمی و کیفی دارد که می تواند علاوه بر نیازهای داخلی کشور، باعث افزایش صادرات غیرنفتی هم باشد. به عنوان مثال کشوری مانند تونس که سطح زیر کشت بسیار کمتری نسبت به ایران دارد، با مدیریت و سرمایه گذاری مناسب توانست در صنایع تبدیلی و بسته بندی خرما، بیشترین عایدی ارزی را داشته باشد. لذا لزوم برنامه ریزی در این زمینه می تواند ارزش افزوده مناسبی برای کشور داشته باشد. برخی از صنایع تبدیلی خرما که می تواند در کشور توسعه یابد جهت اطلاع و آگاهی به این شرح می باشد: (شکلات خرما، مارمالاد خرما، مربا خرما، قند مایع خرما، سس خرما، پودر خرما جایگزین شکر، پودر هسته خرما (قهوه، دمنوش و پودر هسته خرما)، شیر خرما، لواشک خرما، شربت خرما، بستنی خرما، کیک و کلوچه خرما، الکل طبی و صنعتی خرما، سرکه خرما، نوشابه خرما و آب نبات خرما) در پایان پیشنهاد می گردد با توجه به موارد ذکر شده، اولاً با استفاده از تکنولوژی های نوین نسبت به افزایش تولید، بهبود کیفیت خرما، به کارگیری بسته بندی های در خور ایران برنامه ریزی شود و دوم با استفاده از فناوری های نوین، به صنایع تبدیلی خرما توجه ویژه ای شود. این موارد زمانی امکان پذیر خواهد بود که بخش خصوصی با حمایت مستقیم دولت و ارتباط تنگاتنگ با دانشگاه ها و مراکز تحقیقاتی به صورت مداوم ادامه داشته باشد.

ارتباط موثر با مشتریان در حوزه خرما

*فهیمة سالاری
*مشاور کسب و کار
*متخصص در حوزه ثبت برند تجاری

و خوشایندی را به مشتری می دهد و واسطه را پیروز معامله میکنند. در حقیقت یکی از بهترین راهکارهای موجود برای حذف واسطه ها، ارتقا دادن مهارت های ارتباطی فعالان خرماس است اگر چه هر فردی از بدو تولد با مهارت های ارتباطی آشنا میشود اما میزان اثر بخشی ارتباط با موفقیت فرد، ارتباط مستقیم دارد. اهمیت این مهارت ها در مذاکرات تجاری چندین برابر می شود و قطعاً عدم استفاده صحیح از این مهارت ها میتواند ضررهای جبران ناپذیری به همراه داشته باشد. داشتن مهارت های لازم، برای برقراری ارتباط موثر با مشتری، اساسی ترین حلقه از زنجیره ی فروش است. بدین مفهوم که مشتری پیام شما را بطور کامل دریافت و درک کند، به جواب تمام سوالاتش برسد و هیچ ابهامی از سمت شما و محصول شما در ذهنش باقی نماند. در ادامه ی اهمیت ارتباط موثر در فروش خرما علاوه بر حذف واسطه ها، میتوان به جلب اعتماد مشتری، تبدیل مشتریان به مشتریان راضی و وفادار اشاره کرد.

با توجه به محدودیت های موجود و برای حل مسئله، راهکارهای زیر پیشنهاد می گردد:

سرمایه گذاری روی مهارت های ارتباطی و توانمندسازی فعالان حوزه ی خرما به خصوص نسل های جدید برگزاری آموزش های مستمر توسط نهادهای متولی از جمله انجمن ملی خرما استفاده از تکنولوژی های مدرن ارتباطی به جای روش های سنتی موجود

یکی از مشکلاتی که فعالان در حوزه ی خرما با آن مواجه هستند، حضور واسطه هایی است که همواره برنده های اصلی تجارت خرما به حساب می آیند. اما چرا نقش واسطه ها در خرید و فروش خرما بسیار پر رنگ است؟

پاسخ به این پرسش اهمیت ارتباط موثر با مشتریان در حوزه ی خرما را به وضوح مشخص میکند. برخی از تولید کنندگان خرما، علی رغم تخصص در تولید محصول، دارای ضعف هایی در ارتباط با مشتریان هستند و همین موضوع، منجر به سوء تفاهم هایی بین تولید کنندگان و مشتریان می شود. اما واسطه ها با دانستن مهارت های ارتباطی، به خوبی میتوانند با مشتریان از یک سمت و تولید کنندگان از سمت دیگر ارتباط برقرار کرده و خلا ارتباطی موجود را به خوبی پر کنند و کار خرید و فروش را به نفع خود به اتمام برسانند.

تخصص، صداقت و صبر ابزارهای اولیه ی برقراری ارتباط موثر هستند که باعث جلب اعتماد و جذب مشتریان بیشتر می گردد. استفاده از تکنیک های ارتباطی که به شناخت نسبی از مشتریان و نیازهای آنها کمک میکند باید در برنامه های تولید کنندگان خرما قرار گیرد. واسطه ها همیشه با ایجاد حس مشترک، درک نیاز مشتری و تلاش برای حل مشکلات آنان ارتباط خود با مشتری را محکم و اعتماد سازی می کنند. در دسترس بودن و پاسخ گو بودن از دیگر ویژگی های برجسته ی واسطه هاست که حس مثبت

نگاهی گذرا به پروتکل های بهداشتی در بسته بندی و فرآوری خرما

*حسین آفتابی
*کارشناس بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی بم

۲- کوتاه بودن ناخن ها در زمان برداشت و در سالنهای بسته بندی ضروری است.

۳- تهیه کارت سلامت جهت کلیه کارگران و کارکنان (از آنجایی که علاوه بر کارکنان بسته بندی کارکنان بارگیری و دیگر افراد نیز به صورت مستقیم در پروسه بسته بندی، تماس مستقیم با محصول خواهند داشت تهیه کارت سلامت و دیگر موارد ذکر شده در این دستورالعمل برای آنها نیز الزامی خواهد بود).

۴- قبل از ورود به سالن تولید کلیه کارگران سالن بسته بندی دست های خود را مطابق بر دستورالعمل وزارت بهداشت و درمان شستشو نمایند.

۵- در صورت مشاهده هر گونه علائم سرماخوردگی و یا تب بالا یا اکسیژن خون کمتر از ۹۳ درصد از ورود فرد به محیط کار ممانعت به عمل آمده و در صورت مشاهده علائم فوق در طول شیفت بلافاصله فرد به منزل فرستاده شود.

۶- روی هر لباس برچسب مربوط به آن کارگر جهت استفاده در روز بعد ذکر گردد.

محل برداشت خرما و یا بسته بندی خرما

۱- سطوح های زباله محیط سالن غذا خوری و سالنهای تولید، پدال دار و متناسب با حجم زباله تعبیه و دارای کیسه زباله باشند.

۲- شیرآلات کلیه سرویسهای بهداشتی سالم باشند و قابل استفاده و سرویس بهداشتی دارای تهویه مناسب باشند.

۳- استفاده از دستمال کاغذی هنگام عطسه و یا سرفه کردن ضروری است (در صورتی که دستمال وجود نداشت از قسمت داخلی ارنج خمیده موقع سرفه و یا عطسه استفاده شود)

۴- همراه آوردن کودکان و یا اشخاصی که کارگر بسته بندی نیستند به سرویس بهداشتی، رختکن، و سالن تولید ممنوع می باشد.

۵- جهت کلیه کارکنان سالن بسته بندی، رختکن جدا گانه از سالن بسته بندی، با درب ورود مجزا و تهویه مناسب تعبیه شود

۶- پس از خروج از رختکن کلیه کارکنان با استفاده از

در استانها و شهرهای جنوبی و خرما خیز کشور برداشت، فرآوری و بسته بندی خرما از جمله مشاغل و منابع کسب درآمد مردم بومی و گاهی غیر بومی خواهد بود. نیروی کار در برداشت خرما چه با روشهای سنتی و یا نیمه مکانیزه مهمترین دغدغه باغداران بوده و هست، از سوی دیگر در کارگاه های بسته بندی بیش از ۹۰ درصد پروسه بسته بندی توسط نیروی کار انجام می پذیرد. با این اهمیت نیروی کار و در بهبوده بحران اپیدمی کووید-۱۹ سلامت این قشر اهمیت به سزایی در صنعت خرما کشور ایفا میکند. در اولین روزهایی که این همه گیری مهم ترین دغدغه ما حفظ سلامت کارگران و فعالان عرصه خرما بود، تصمیم گرفتیم شیوه نامه ای تدوین کنیم تا هم سلامت نیروهای فعال در برداشت و بسته بندی و هم سلامت باغداران و صاحبان صنایع بسته بندی را در بر گیرد. این پروتکل با پیگیری های انجام گرفته دانشگاه علوم پزشکی بم به عنوان پروتکل بهداشتی صنایع بسته بندی خرما از سوی وزارت بهداشت و درمان به کلیه دانشگاه های علوم پزشکی کشور ابلاغ گردید. مواردی که در ادامه یادآور میشویم تعدیل یافته است موارد کامل و همچنین تمامی پروتکل های بهداشتی مربوط به کلیه صنوف را میتوانید از سایت وزارت بهداشت و درمان به ادرس <https://behdasht.gov.ir> step۲corona دریافت نمایید.

قبل از ورود به محل برداشت و یا بسته بندی

۱- در وسایل ایاب و ذهاب از نصف ظرفیت سرویس ها استفاده گردد تا فاصله مناسب در زمان نشستن رعایت گردد، و همچنین پس از پیاده شدن نیروها وسیله نقلیه ضدعفونی شود.

۲- در زمان ورود به سالن بسته بندی و در سالنهای و خطوط تولید همواره فاصله فیزیکی کارگران و کارکنان رعایت گردد.

بهداشت فردی

۱- استفاده تمام پرسنل از ماسک و دستکش در تمام شیفت کاری در زمان جمع آوری خرما و یا در سالن بسته بندی الزامی است.

یادداشت ها و مصاحبه ها

۲۱- در صورتی که در سالن تولید و با بسته بندی از دستگاه استفاده میگردد قبل و بعد از هر شیفت گند زدایی گردد.

۲۲- حتی المقدور افرادی که با دستگاه کار میکنند ثابت و تغییر نکنند و در صورت لزوم به تغییر کارگر، قبل از واگذاری دستگاه به شخص دیگر، به صورت مناسب ضد عفونی گردد.

موارد عمومی

۱- کلیه سردخانه داران و صاحبان صنایع به نحوی برنامه ریزی نمایند که ارباب رجوع به حداقل رسیده و در صورت لازم رعایت کلیه موارد بهداشتی را در زمان ملاقات با آنها در نظر بگیرند. همچنین ساعات حضور ارباب رجوع در سالنهای اداری سردخانه و یا صنایع را به حداقل برسانند.

۲- در سالنهای تولید و محوطه صنعت و یا سردخانه پوسترهای آموزش بهداشتی نصب شود.

۳- کلیه مواد اولیه ای که از شهرستان و یا استانهای دیگر جهت پروسه تولید سفارش داده میشود لازم است با در نظر گرفتن تاریخ ورود، رعایت موازین بهداشتی انبار و رعایت موارد بهداشتی جهت افراد انبار دار، در انبارها نگهداری شوند.

۴- ورود افراد متفرقه و حتی پرسنل اداری آن صنعت و یا سردخانه به سالن تولید ممنوع میباشد.

روپوش تمیز و دمپایی مجزا که در رختکن چیده شده، استفاده نمایند.

۷- قبل از شروع هر شیفت کاری و بعد از اتمام شیفت کاری رختکن و کلیه کمدها ضد عفونی گردد.

۸- روزانه پس از پایان هر شیفت لباسهای مخصوص سالن بسته بندی با استفاد از مایع و یا پودر لباسشویی شسته و جهت استفاده روز بعد آماده گردد.

۹- آوردن کیف و یا هر وسیله اضافی به رختکن و یا سالن تولید ممنوع میباشد.

۱۰- از آنجایی که گوشی همراه میتواند حامل عامل بیماری باشد، استفاده از آن در سالن تولید ممنوع است.

۱۱- در صورتی که نیاز به صرف صبحانه، نهار و یا شام باشد لازم است سالن غذا خوری مطابق با رعایت موازین بهداشتی در نظر گرفته شود، تا کارگران بسته بندی جهت صرف غذا در تعداد کم با در نظر گرفتن فضای سالن غذا خوری و رعایت فاصله فیزیکی وارد و وعده غذایی خود سرو نمایند.

۱۲- در صورتی که غذا از خارج از محل بسته بندی و یا رستورانهای منطقه سفارش داده میشود لازم است به تایید واحد بهداشت محیط شهرستان برسد.

۱۳- لازم است ورودی درب های سالنهای بسته بندی از حوضچه ضد عفونی استفاده گردد.

۱۴- جهت کلیه کارگران دمپایی مخصوص سالن بسته بندی در نظر گرفته شده باشد.

۱۵- استفاده از دمپایی سالن بسته بندی در سالن غذا خوری و رختکن ممنوع میباشد.

۱۶- کلیه سالنهای تولید شرایط اولیه مطابق موازین بهداشتی را داشته باشند.

۱۷- کف سالنهای بسته بندی قابل شستشو باشد و در پایان هر روز کاری کف سالن بسته بندی و یا تولید با استفاد از مواد گندزدا کاملاً شستشو داده شود.

۱۸- کلیه سالن های تولید دارای تهویه مناسب باشند.

۱۹- اشخاصی که وظیفه جابجایی بسته بندی ها را دارند با رعایت فاصله مجاز فعالیت نمایند و به هیچ عنوان از محدوده تعیین شده وارد سالن بسته بندی نشود (ترتیبی اتخاذ گردد تا محدوده نگهداری مواد اولیه شامل:

- خرما و یا هر نوع ماده غذایی که در سالن بسته بندی در پروسه تولید و یا فراوری قرار می گیرد.

- مواد اولیه بسته بندی شامل، کارتن، پلاستیک و غیره، از سالن تولید و یا بسته بندی مجزا باشد.

۲۰- سرویس های بهداشتی حداقل هر دو ساعت یک بار مورد گندزدایی قرار گیرد.

تولید و صادرات خرمای ایران

* دکتر مقصد تکلو زاده

* دبیر کل انجمن ملی خرمای ایران

تنها حدود ۹.۱۴٪ از تولید ناخالص داخلی (GDP) ایران ناشی از تجارت خارجی است. در مقام مقایسه، این رقم را می‌توان در کنار وابستگی ۸۴.۶ درصدی اقتصاد اسلواکی و وابستگی ۷۸.۳ درصدی اقتصاد امارات متحده عربی به تجارت خارجی مورد بررسی قرار داد. اینها همه در حالی است که بسیاری از ظرفیت‌های تجارت خارجی ما حتی فعال هم نشده‌اند. به‌عنوان نمونه، شهرهای ساحلی و بنادر ایران زیرساخت مناسبی برای تجارت خارجی ندارند و به‌همین دلیل اصولاً توسعه یافته نیستند. افزون بر این، ایران نتوانسته از برخی مزیت‌های ژئوگنومیک خود آنچنان که باید بهره بگیرد. ایران به‌صورت بالقوه می‌تواند به‌عنوان حلقه وصل ترانزیت کالا میان کشورهای محصور در خشکی و آب‌های آزاد عمل کند و به اقتصاد حدوداً ۳۰۰ میلیارد دلاری این منطقه سیطره پیدا کند. با این همه، ترکیه‌یی‌ها به‌عنوان رقیب منطقه‌یی ایران، این فرصت را هم از چنگ ایران در آورده‌اند. استفاده از امکانات صادرات مجدد (re-exportation) از مبدا ایران هم به دلایل مختلف (از جمله تحریم‌های بین‌المللی) در محاق قرار دارد. به این ترتیب، ایران نتوانسته حتی از بدیهی‌ترین مزایای نسبی خود در زمینه تجارت خارجی هم بهره‌برداری کند.

اقتصاد ایران، همچنان درون‌نگر

یکی از بخش‌های مهم اقتصاد مقاومتی که سیاست‌های کلی آن توسط مقام معظم رهبری ابلاغ شده، توجه همزمان اقتصاد ایران به تجارت با جهان، در عین توجه به ظرفیت‌های داخلی است. اقتصاد ایران به‌دلیل دهه‌ها تحریم عمدتاً متکی به داخل بوده و بخش عمده‌یی از تولید ناخالص داخلی (GDP) ما نه ناشی از تجارت با کشورهای دیگر که ناشی از تولید و مصرف داخلی بوده است. جداول کتاب «جهانی از اعداد» که توسط اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران منتشر شده، نشان می‌دهد اقتصاد برخی کشورهایی که در نزدیکی ایران واقع شده‌اند تا چه اندازه مبتنی بر تجارت خارجی است. به عنوان نمونه، در سال ۲۰۱۳ و در امارات متحده عربی، نسبت «معامله» (متوسط واردات به اضافه صادرات کالاها) بر تولید ناخالص داخلی، حدود ۷۸.۳ درصد بوده است. این یعنی بده‌بستان تجاری بیش از ۷۸ درصد از تولید ناخالص داخلی امارات متحده عربی را در این سال تشکیل می‌دهد. همین نسبت در عمان (که بیش از این اقتصادی به‌شدت بسته داشت) به ۵۵.۴ درصد می‌رسد. رتبه نخست این جدول هم از آن اسلواکی است که ۸۴.۶ درصد از تولید ناخالص داخلی‌اش ناشی از مجموع متوسط واردات و صادرات بوده است. ایران اما در کجای این فهرست قرار می‌گیرد؟ کتاب مورد اشاره نام ایران را نیاورده اما داده‌های گمرکی ایران نشان می‌دهند مجموع واردات و صادرات ایران در ماه ژوئن سال ۲۰۱۹ میلادی، حدود ۳۷.۵ میلیارد دلار بوده است. چنانچه تولید ناخالص داخلی ایران در همان زمان را حدود ۴۱۰ میلیارد دلار در نظر بگیریم، نسبت «معامله» به تولید ناخالص داخلی در ایران به ۹.۱۴ درصد می‌رسد. تحلیل آمارهای رسمی نشان می‌دهد با وجود پیشتازی سنتی ایران در تولید خرمای دنیا، مهمترین نیاز نخلستانهای کشور، توجه مدیران کلان به گسترش فناوری و بکارگیری روش‌های نوین در سطح این نخلستانهاست. از قدیم‌الایام خرما به‌صورت سنتی در منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا تولید می‌شده است. در سالهای اخیر نیز گرچه تولید این محصول در برخی مناطق دیگر جهان نیز مورد توجه قرار گرفته، اما هنوز کانون تولید این محصول در همین مناطق است.

نکته مهم در این میان شرایط عملکرد این محصول در کشورهای همسراز، همچون مصر است. مصر از نظر ظرفیتهای اقتصادی و همچنین دانش فنی، تفاوت چندانی با ایران ندارد، حال آنکه عملکرد نخلستانهای این کشور، تفاوت فاحشی با کشور ما دارد. میزان تولید خرما در مصر با یک چهارم سطح زیر کشت خرما در ایران، بیش از کشور ماست. سطح عملکرد باغ های خرما در مصر، در سال ۱۹۶۱، رقمی حدود ۲۴ تن در هکتار بوده که در سال ۲۰۲۰ از مرز ۳۳ تن بر هکتار عبور کرده است. این رقم حتی در سال ۲۰۱۲ با ۳۶ تن بر هکتار در کل تاریخ تولید خرمای جهان رکورد زد.

کشورهای برتر و جایگاه ایران

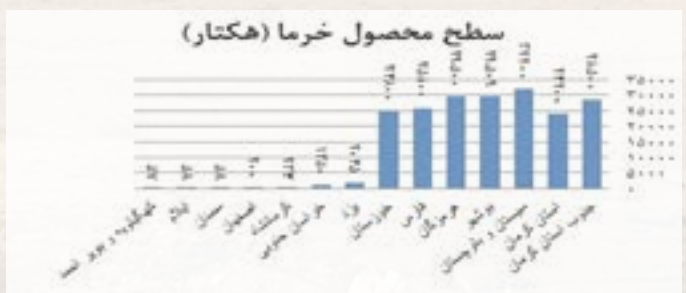
به این ترتیب بی تردید مصر با بکارگیری مؤلفه های فنی، برترین تولیدکننده خرما در جهان است. پس از مصر، کشورهای برتر تولیدکننده خرما در جهان عبارتند از ایران، الجزایر، عربستان، عراق، پاکستان، سودان، عمان، امارات متحده عربی و تونس.

نمودار برترین کشورهای دنیا در تولید خرما

در این میان مصر بیشترین و عراق کمترین درجه عملکرد را به خود اختصاص داده اند. در میان این ۱۰ کشور، علاوه بر مصر، نخلستانهای کشورهای عربستان، عمان، امارات و حتی سودان عملکردی بهتر از نخلستانهای ایران دارد.

نمودار سطح زیر کشت برترین کشورهای دنیا در تولید خرما

توضیحات بالا نشان می دهد از منظر سطح زیر کشت نیز در میان این ۱۰ کشور گسترده ترین نخلستانها مربوط به کشور عراق است. در این میان آمارهای فائو نشانگر آن است که عملکرد نخلستانهای ایران در میان کل کشورهای دنیا در جایگاه دوازدهم قرار دارد. طبق آخرین اطلاعات مرکز آمار ایران و آمارنامه محصولات کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی طی ۲۵ سال گذشته میزان تولید خرما در کشور بیش از ۵ برابر افزایش یافته است.

قوانین دست و پا گیر مخل تولید

احصا قوانین مخل و دست و پاگیر در حوزه های اقتصادی، سرمایه گذاری و بهبود فضای کسب و کار با

نقشه پراکندگی کشورهای تولیدکننده خرما در جهان در سال ۲۰۲۰ میلادی

تولید خرما

مطابق آخرین آمارهای فائو، در سال ۲۰۲۰ کل تولید خرما در جهان، از مرز ۷,۶ میلیون تن گذشته است. این میزان بیش از دو برابر تولید سال ۱۹۹۲، و چهار برابر میزان تولید در سال ۱۹۶۱ است. بر همین اساس در این بازه زمانی، تولید این محصول در ایران نیز چهار برابر شده است. چنان که تولید ۳۰۰ هزار تنی در سال ۱۹۶۱، در سال ۱۹۹۲ به ۵۷۸ هزار تن رسید و در سال ۲۰۲۰ از مرز ۱,۲۵۶ میلیون تن عبور کرد.

سطح نخلستانها

گزارشهای فائو در سال ۲۰۲۰ نشان می دهد سطح زیر کشت خرما در جهان در این سال حدود ۱,۱۲۷ میلیون تن است. این عدد در سال ۱۹۶۱، ۲۴۱ هزار هکتار بوده و در سال ۱۹۹۹ رقمی حدود یک میلیون هکتار را نشان می دهد. بر اساس همین آمارها سطح نخلستانهای ایران در سال ۲۰۲۰، حدود ۱۵۰ هزار هکتار بوده که نسبت به ۷۸ هزار هکتار سال ۱۹۶۱، رشد دو برابری را نشان می دهد.

بازدهی و عملکرد

بر همین اساس جالب است که عملکرد خرما در جهان، از سال ۱۹۶۱ تا ۲۰۲۰ میلادی، روندی کاهشی داشته است. این موضوع احتمالاً به دلایلی همچون جنگ ها و سطح فناوری ها و دانش بکارگیری شده در کشورهای عمدتاً فقیر تولیدکننده این محصول است. عملکرد خرما در کل جهان در سال ۱۹۶۱، رقمی حدود ۷,۸ تن بر هکتار بوده که در سال ۲۰۲۰، به ۶,۷ تن کاهش یافته است. طی این مدت روند عملکرد نخلستان های ایران روندی افزایشی است، بطوریکه که عملکرد ۳,۸ تن بر هکتار در سال ۱۹۶۱، با افزایش تدریجی به ۵,۴ تن بر هکتار در سال ۲۰۲۰ بالغ شده است. ایران ۱۳ درصد از سطح زیر کشت و ۱۵ درصد از تولید خرمای جهان را به خود اختصاص داده است.

خرده مالکی و قیمت تمام شده بالای محصول به دلیل سو مدیریت هزینه های تولید و کمبود استفاده از مکانیزاسیون در باغات مناطق تولید کمبود بازار یابی منسجم و هدفمند و جریان اطلاعات به باغداران و واحدهای بسته بندی پایین بودن ضریب نفوذ دانش و به طبع آن عدم استفاده از روش های نوین تولید و فرآوری محصول کمبود دیپلماسی اقتصادی و عدم ثبات نسبی نرخ ارز و کم رنگ شدن مشوق های صادراتی ناکارآمدی کانال های توزیع و وجود واسطه ها و دلال ها بین تولید کنندگان و مصرف کنندگان مشکلات ناشی از نقدینگی واحد های بسته بندی خرما در فصل برداشت به جهت تامین مالی باغداران و خرید وسایل اولیه جهت تامین بهداشت محصول (ضرورت تامین سرمایه در گردش جهت تجهیز بهداشتی واحد ها و کارگاه ها) کمبود واحد های درجه بندی و بسته بندی بهداشتی و اصولی خرما که به کاهش کیفیت و ارزش خرما منجر می شود. کمبود صنایع اقتصادی تولید شیرینی خرمایی و صنایع دستی و صنایع تبدیلی با توجه به حجم بالای ضایعات خرما و شاخ و برگ آن آفات رو به گسترش در سطح مناطق تولید (زنجیره و سوسک چوبخوار درخت خرما) که در نهایت موجبات کاهش کمی و کیفی محصول را منجر خواهد شد.

نگاه علمی و ارائه راهکار رفع آنها باید در دستور کار باشد تا به دستاوردهای عملیاتی در زمینه حمایت از تولید دست پیدا کنیم متأسفانه برخی قوانین دست و پاگیر کمر تولید را شکسته است و عوامل متعددی از جمله مالیات بر ارزش افزوده، عوارض گمرکی و نرخ سود تسهیلات بانکی تولیدکنندگان را دچار مشکل کرده که باید از میان برداشته شود در حال حاضر بیش از ۱۸۰ هزار فقره قانون وجود دارد، این تعداد زیاد که در بین آنها قوانین زائد به چشم می خورد موجب شده تا فضای سخت و طولانی را برای بهبود فضای کسب و کار و رشد بخش خصوصی ایجاد کند متأسفانه در ایران، گستردگی، تعدد، ابهام و پیچیدگی مقررات با ایجاد زمینه تعابیر و تفاسیر متعدد، شرایط را برای پیدایش فساد مالی و اداری فراهم آورده و با افزایش هزینه تولید، بسیاری از کسب و کارها را به سمت فعالیت های غیررسمی سوق داده است. براساس گزارش رقابت پذیری سال ۲۰۱۹-۲۰ ایران در شاخص بار مقررات دولتی در جایگاه ۹۷ از بین ۱۳۸ کشور قرار گرفته است. همچنین تورم مقرراتی سبب رویگردانی کارآفرینان از فعالیت رسمی و بزرگ شدن بخش غیررسمی اقتصاد شده است. مادامی که اخذ مجوزها دارای فرآیندی پیچیده، مبهم و پرهزینه باشد، تمایل اشخاص به فعالیت در بخش رسمی اقتصاد، به دلیل دشوار بودن تبعیت از مقررات، کاهش می یابد. از طرف دیگر نبود ثبات در قوانین منجر به ایجاد نااطمینانی در محیط فعالیت های اقتصادی اعم از تولید و بازرگانی می شود و امکان برنامه ریزی را سلب می کند. لازم به ذکر است که هدف بخش خصوصی از طرح مشکل تعدد قوانین دست و پاگیر، لزوماً حذف همگی آنها نیست بلکه کاهش تعداد مقررات و افزایش کیفیت سایر قوانین مدنظر است به نحوی که کمترین اثر سوء را بر عملکرد بنگاه ها داشته باشد قوانین دست و پاگیر بیمه ای، بانکی (نرخ بالای تسهیلات و بروکراسی اداری اخذ آن)، مالیاتی (اخذ مالیات به صورت سلیقه ای) هم چنین عدم ثبات نرخ ارز و غیر واقعی بودن این نرخ و قوانین غیر کارشناسی منجر به کاهش صادرات محصولات کشاورزی و به طبع آن ضرر تولید کنندگان این بخش شده است که نیاز به اصلاح آن احساس می شود چرا که این قوانین تولید کننده واقعی را اذیت می کند.

موانع و چالش های اساسی صادرات خرما ایران
مهم ترین چالش های صنعت خرما بر اساس تحلیل تطبیقی زنجیره ارزش:

بسته بندی؛ کلید موفقیت در افزایش صادرات خرما

*مهدی آزادملکی

*معاونت فروش و بازاریابی شرکت طب پلاستیک نوین

صادرات خرما در سال های اخیر تغییرات بسیاری یافته است. در حقیقت تولیدکنندگان در تلاش هستند تا با استفاده از بسته بندی های مناسب و همچنین به کار بردن اصول و قواعد بازاریابی نوین، شرایط رشد تولید و صادرات خرما را فراهم آورند تا پیش قراول صادرات این محصول جذاب به کشورهای مختلف جهان همچون کشورهای اروپایی باشند. تقریباً از ۳ هزار سال پیش تاکنون در ایران خرما کشت می شود و کشور ایران هم اکنون یکی از بزرگترین تولیدکنندگان و صادرکنندگان خرما در سطح جهان است. در حال حاضر یکی از مهمترین مشکلات صنعت خرما، نامناسب بودن شرایط نگهداری و تغییر خصوصیات کیفی آن در طی زمان نگهداری در انبار و حمل و نقل است.

تغییرات فیزیکی و شیمیایی، بیوشیمیایی و میکروبی رخ داده در این میوه سبب کاهش ویژگی های کیفی آن می گردد. با توجه به اهمیت شرایط نگهداری این محصول، الزام است جهت افزایش زمان ماندگاری، حفظ کیفیت و در نتیجه افزایش میزان صادرات آن از بسته بندی و شرایط نگهداری مناسب استفاده شود. تغییر در فرآیند بسته بندی خرما به عنوان یک رویکرد اقتصادی می تواند مورد توجه جدی قرار بگیرد که هدف آن کاهش هزینه نگهداری، حمل، توزیع ایمن تا مصرف کننده نهایی و در عین حال حداکثر کردن مقدار فروش است. در بازارهای رقابتی محصولات غذایی در جهان، بسته بندی به عنوان یک رکن اساسی در بازاریابی به شمار می رود که می تواند خریدار را به خرید محصول ترغیب کند. بسته بندی خرما باید به گونه ای باشد که علاوه بر اینکه محصول را از لحاظ بهداشتی، فیزیکی و شیمیایی حفظ کند، طرح و گرافیک بسته بندی آن به شکلی باشد که توجه مشتریان داخلی و مصرفکنندگان کشورهای دیگر را جلب کند.

بسته بندی های رایج این محصول جذاب در سطح جهان شامل بسته بندی های چوبی، پلاستیکی و کاغذی است. اکثر بسته بندی های موجود در بازار از نوع کاغذی هستند. این بسته بندی ها هرچند قیمت های بالاتری را شامل می شوند، اما علاوه بر ظاهر ضعیف، کیفیت مناسب در حمل و نگهداری را ندارند و معمولاً در این نوع از بسته بندی خرما، محصول زودتر کیفیت واقعی خود را از دست می دهد. همچنین بسته بندی کاغذی قابلیت نفوذ میکروب بالاتری دارد و از نظر بهداشتی شرایط مناسبی را شامل نمی شود. از دیگر معایب آن عدم قابلیت شستشو است که در این صورت امکان میکروب زدایی وجود ندارد و این میکروب در صورت نگهداری در یخچال به دیگر مواد غذایی هم آسیب می رساند. در نهایت مهمترین مساله این روزها در انتخاب بسته بندی مناسب بحث صادرات است.

یادداشت ها و مصاحبه ها

دستیابی است امکانش بسیار قدرتمند را در اختیار تاجر خرما قرار خواهد داد تا کالای مورد نظر خود را با لیبل و برند اختصاصی عرضه کرده و ساده‌تر از هر گونه وضعیت مشابهی، به سمت کسب و حفظ سهم بازار خود حرکت کند. این که بسته بندی مدرن در ظروف پلی پروپیلنی با نماد و تصاویر سنتی یا روزآمد در چارچوب سلیقه تولیدکننده یا مشتری در دسترس باشد را باید یک موهبت مهم به شمار آورد که به وضوح آینده تجارت خرما را تحت تأثیر قرار خواهد داد. نکته جالب توجه آن که بسته بندی پلاستیکی مورد اعتماد و بهداشتی با درب قفل شونده هم اکنون در اغلب صنایع غذایی به کار گرفته شده و با نگاهی به شرکت های برتر و پیشرو میتوان به وضوح ردپای استفاده از ظروف IML را در بسته بندی بسیاری از مواد غذایی دیگر مشاهده کرد.

یک مزیت مغفول بسته بندی IML

استفاده از بسته بندی های چندبار مصرف یک رویکرد حمایتی ناخودآگاه از مشتری به شمار می رود یعنی این امکان را در بر دارد که مشتری به فراخور سلیقه و کیفیت ظروف بسته بندی، چندین بار از یک ظرف استفاده کرده و حتی برای استفاده مجدد از ظرف، به سمت خرید خرما با یک برند خاص متمایل می شود. امکان بسته بندی خرما در ابعاد و حجم های متفاوت، کاربرد در مناسبتها، ارائه به عنوان هدیه های تبلیغاتی در نمایشگاه ها و بسیاری موارد مشابه البته یکی از آنها استفاده از ظروف بسته بندی IML خواهد بود. در نوشته های بعدی به سایر امکانات و ویژگیهای فنی و کیفی در برند سازی و بازاریابی به کمک بسته بندی و شیوه های آن خواهیم پرداخت. ظروف بسته بندی شرکت طب پلاستیک نوین به دلیل قابلیت پلمپ شوندهی دارند و زمان عمر محصولات را افزایش میدهد. از قابلیت های این ظروف میتوان به دارا بودن نشان سیب سلامت، امکان قرارگیری در مایکروویو، ماشین ظرفشویی و فریزر اشاره کرد. یکی از نکات کلیدی که این ظرف را مناسب بسته بندی مواد غذایی میکند، عدم وجود ماده مضر BPA است. این ظروف به دلیل پلمپ شدن امکان جا به جایی و فروش محصولات را بسیار ساده میکنند. ظروف طب پلاستیک در سایزها و ظرفیت های مختلف ۴۰۰، ۵۵۰، ۱۲۰۰، ۶۶۶، ۱۰۰۰ و ۷۶۰، ۶۶۶ و ۷۶۰ به طور ویژه برای بسته بندی انواع خرما مورد توجه قرار گرفته اند. این ظروف فشار به خرما وارد نمیکنند و در برابر ضربه مقاوم هستند. از طرفی به دلیل عدم عبور آب و هوا کیفیت و رطوبت محصول را حفظ می کند.

پلاستیک های سخت یا ظروف فلزی بیشترین حفاظت را برای کالا فراهم میکنند، اما کاغذ یا مقوا بیشتر برای نگهداری از محصول در داخل بسته بندی کاربرد دارد. همچنین برای حداکثر حفاظت از محصول می توان پلاستیک ها را دقیقاً به اندازه محصول قالب ریزی کرد تا در صورت نیاز محصولات را محصور کند. در بسته بندی صادراتی این موضوع برای حفاظت از کالاهای بسیار ظریف یا گرانبه کاربرد دارد. به عبارت ساده تر؛ این بسته بندی ها باید به گونه ای باشد که رطوبت محصول را حفظ کند تا خرما از زمان بسته بندی تا رسیدن به دست مشتری با کاهش ویژگی های کیفی رو به رو نباشد. از طرف دیگر بسته بندی محصولات باید مقاومت بالایی در برابر ضربه داشته باشد تا در زمان نگهداری در انبار و همچنین حمل و نقل با مشکل رو به رو نشود. در نتیجه بسته بندی های کاغذی به دلیل مقاومت پایین و هزینه بالای تولید در حال منسوخ شدن هستند.

ظروف IML چیست؟

ظروف پلاستیکی با محوریت پلی پروپیلن ها با امکان چاپ اختصاصی روی درب و بدنه ظرف به IML مشهور هستند. به صورت دقیقتر این ظروف قابلیت چاپ در بدنه و درب را دارند و امکان تولید آنها با طرح دلخواه و برند تولیدکننده محصول وجود دارد. حضور در بازارهای صادراتی هدف به معنی آن است که باید چارچوب های حاکم بر آن حوزه جغرافیایی و اقتصادی را به رسمیت شناخت. این که از چه رویکردی در بازاریابی استفاده کرده و یا چه برنامه های برای معرفی و بازاریابی محصولات خود به کار میبریم یک تصمیم استراتژیک است و هر شرکتی از چارچوب ها و سیاست گذاری های خاص خود بهره می برد. این در حالی است که در همه رویکردهای بازاریابی و برندسازی دو واقعیت یکسان نهفته که امکان فرار یا گذار از آن وجود ندارد؛ بسته بندی شکیل و دیگری طراحی هدفمند و چشم نواز. حال اگر هر دو این ابزارها در یک کالای خاص و محدود نهفته باشد به وضوح با یک تیر دو نشان را هدف گرفته و همان هدف را ساده تر فتح خواهیم کرد. در ظروف IML دقیقاً همین اتفاق رخ می دهد.

اما چگونه؟

ظروف IML این امکان را در اختیار قرار می دهد که با بسته بندی قابل اعتماد، بهداشتی و مقاوم خرما در بهترین حالت ممکن به دور از هر گونه نفوذ و آلودگی بسته بندی شده همچنین طراحی و تصاویر مورد نظر تولیدکننده یا تاجر بر روی درب و بدنه ظرف چاپ شود. این قابلیت که حتی در تعداد محدود نیز قابل

مصاحبه با فعال خرما

*عباس دهواری

*متولد سال ۱۳۵۴ از شهر سراوان

*مهندس عمران

از چه زمان فعالیت حرفه ایتان را آغاز کردید؟

از سال ۱۳۸۹ بهره برداری مجموعه فرآوری و بسته بندی خرما آسپیچ

چه شد که وارد این کسب و کار شدید؟

بدلیل مواجهه بودن کشاورزان منطقه با مشکلات عدیده ای مثل عدم توانایی در برداشت، سورتینگ و بسته بندی و نگهداری خرما بصورت مکانیزه و صنعتی که تا آن زمان بصورت کاملاً سنتی و با بصورت فله با قیمت بسیار ارزان در اختیار دلان داخلی و خارجی قرار میگرفت.

لطفاً از مشکلات این کار در زمان خودتان برایمان بگویید

بافت کاملاً سنتی نخلستان ها و عدم توجه و آگاهی کشاورزان در بحث مراحل کاشت، داشت و برداشت و نگهداری خرما

مهم ترین چالش های حوزه کسب و کار خرما چیست؟

عدم رعایت استاندارد های لازم در بسته بندی و نگهداری خرما

مهم ترین پیشنهادات شما چیست؟

ایجاد انگیزه در سرمایه گذاران و سوق دادن آن ها به این سمت و تسهیل روند اجرایی پروژه ها و دریافت مجوزهای لازم جهت بهره برداری واحدهای متعدد در بحث فرآوری محصولات خرما و روش های نوین بسته بندی

آینده کشاورزی و تجارت خرما را چگونه ارزیابی میکنید؟

آینده کشاورزی با این خشکسالی های متوالی اگر به سیستم های نوین آبیاری و سایر مراحل تا برداشت، بصورت مکانیزه انجام نشود تا چند سال دیگر دچار خساراتی زیاد خواهد شد و تجارت خرما اگر با برنسازی و جایگزین بسته بندی های نوین بجای سنتی و فله همراه نباشد عملاً بازارهای مصرفی داخلی و خارجی را از دست خواهیم داد.

نقطه عطف صنعت خرما ایران کشور و منطقه را چه میدانید؟

حجم قابل توجهی از خرما ایران کشور بصورت فله به کشورهای مختلف صادر میشود و در آنجا همین خرما با بسته بندی های لوکس و متنوع به دنیا عرضه میگردد. در حالی که ایران یکی از پنج کشور بزرگ صادرکننده خرما است میتواند با اصلاح این روش ها جایگاه جهانی خود را ارتقا دهد و این میتواند نقطه عطفی برای خرما ایران کشور بشود.

حضور دولت در بین فعالین صنعت خرما به چه معناست؟

حمایت از فعالین صنعت بسته بندی و صادرکنندگان و تخصیص یارانه در بحث هزینه های گزاف حمل و نقل و نیروهای انسانی

سه مورد اصلی که میبایست در جهت بهبود صنعت خرما اجرایی گردد را برای ما نام ببرید؟

باز سازی زیر ساخت های صنعت خرما، آموزش فعالین صنعت خرما، ایجاد مشوق های لازم برای کشاورزان به منظور برداشت صحیح خرما

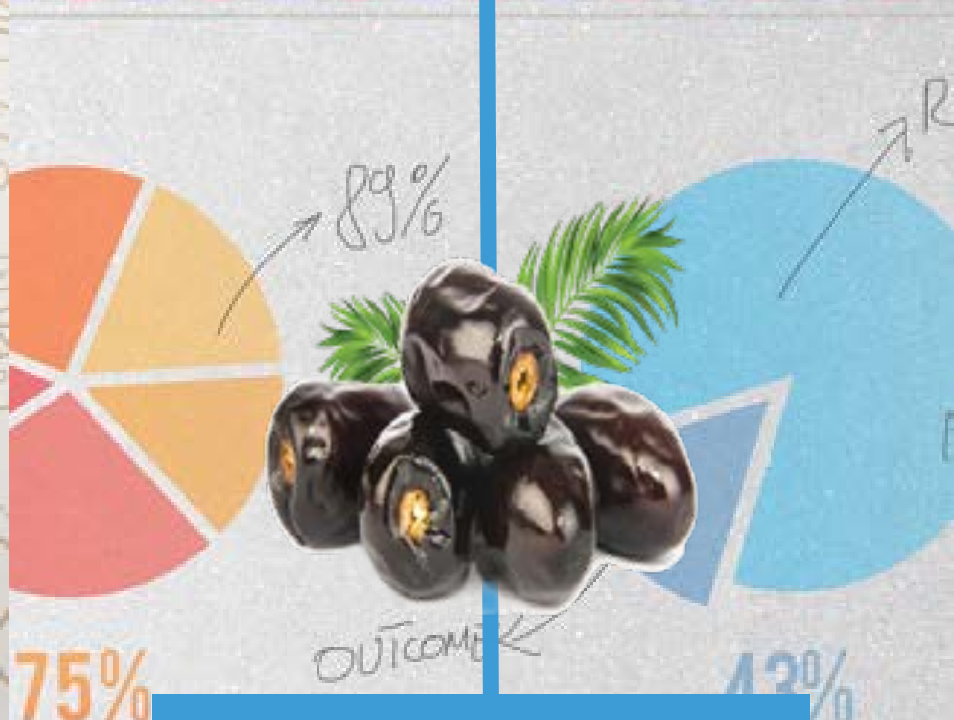
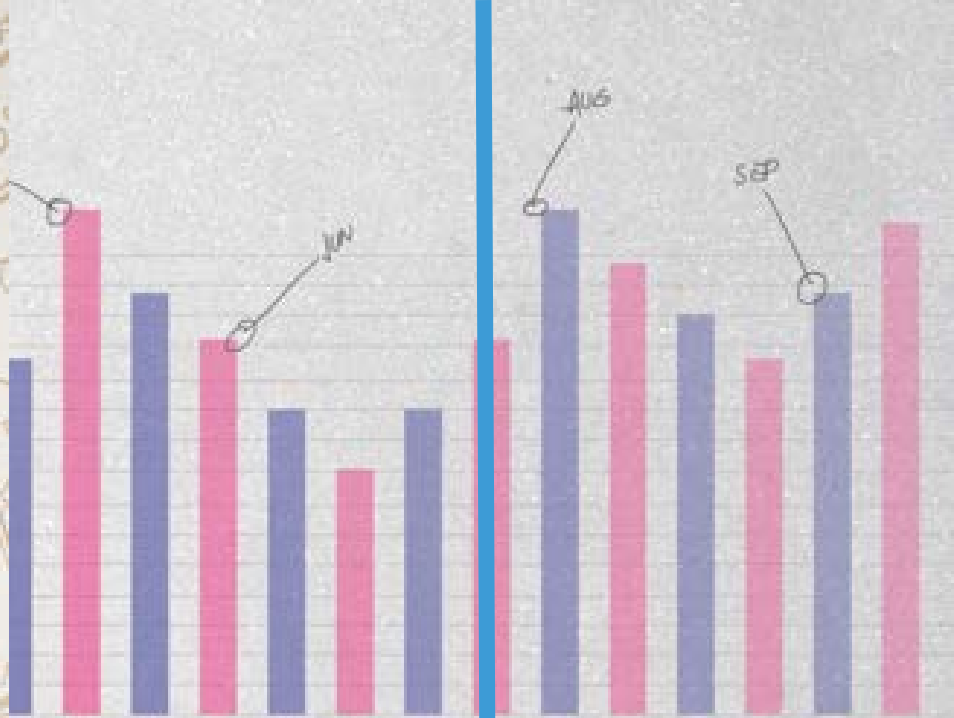

* زهرا علیدادی

خواص عرق طارونه

عرق طارونه از غلاف های گل ها و شکوفه های نخل بدست می آید. غلاف های گل نخل را که بویی مطبوع دارد را در دیگرمیجوشانند و بخار آن را به مایع تبدیل کرده و به عنوان نوشیدنی مصرف میکنند. برای اینکه کودکانی قد بلند و سالم داشته باشید عرق طارونه به عنوان یک ماده غذایی مفید و مؤثر در رشد و افزایش قد کودکان میباشد. عصاره طارونه دارای مقدار قابل توجهی از ترکیبات پلی فنولیک است. این ترکیبات می توانند از رشد باکتری ها و قارچ های بیماری زا در بدن انسان جلوگیری کنند. طارونه دارای مواد مغذی و انواع ویتامین های مورد نیاز بدن از جمله ویتامین A، ویتامین C، ویتامین E، منیزیم، روی، کلسیم و آهن است. همچنین ترکیبات کربوهیدراتی، اسیدهای آمینه و آنتی اکسیدانی (فلاونوئیدها) در عصاره طارونه یافت می شود. عرق طارونه با طبع گرم خود یک ماده مفید برای تقویت قلب میباشد. عرق طارونه با رایحه بی نظیر خود برای تسکین اضطراب، بی قراری عصبی و بی خوابی مؤثر است. عرق طارونه را باید پس از خرید در محیط خنک (یخچال) و دور از نور خورشید نگهداری کرد. همچنین می توان تکه های چوب طارونه تازه را درون محفظه بسته در فریزر بسته بندی نمود.

پژوهش ها و تحلیل ها

(دکتر عزیز تراهی)
مدیریت فنی مگا پروژه های خرما فاز اول:
مطالعات مقدماتی

(گردآورنده دکتر مقصد تکلوزاده)
آفات چوبخوار درختان خرما

مدیریت فنی مگا پروژه های خرما فاز اول: مطالعات مقدماتی

*دکتر عزیز تراهی
*عضو هیئت علمی پژوهشکده خرما و میوه های گرمسیری
*پژوهشگر مورج ارشد نخیلات کشور

مقدمه

در سال های اخیر اصطلاح مگا پروژه به وفور در کشورهای مختلف از جمله ایران در بخش های مختلف تجاری، اقتصادی، صنعت، کشاورزی، نفت و گاز و ... مورد استفاده قرار گرفته است. از این اصطلاح برداشت های مختلفی صورت می گیرد و تصورات متفاوتی در ذهن متبادر می شود. اما از آنچه پیداست وسعت و میزان هزینه های اجرای یک پروژه و میزان تاثیر آن در کل جامعه می تواند در درک آن به عنوان یک مگا پروژه موثر واقع شود.

تعریف مگا پروژه

تعریف مگا پروژه در کشورهای مختلف و در ارتباط با موضوعات مختلف متفاوت است. به طور مثال ویکی پدیا، پروژه هایی که بیش از یک میلیارد دلار هزینه داشته باشند را به عنوان مگا پروژه تلقی کرده است. با توجه به تفاوت در ارزش پول ملی و توان اجرایی کشورهای مختلف و همچنین نوع پروژه ها و محصول مورد نظر، حجم و تعریف مگا پروژه می تواند متفاوت باشد. در ارتباط با پروژه های کشاورزی، پروژه کشت و پرورش نخیلات به دلیل ویژگی های منحصر به فرد این درخت نسبت به سایر درختان میوه، از جمله تک لپه و دو پایه بودن و عدم امکان تکثیر از طریق پیوند یا قلمه و سختی ها و مشقات کار با نخل و هزینه های هنگفت تهیه و تامین پاجوش اصیل سالم مورد نیاز آن، تعریف مگا پروژه می تواند متفاوت باشد. با توجه به تجارب نگارنده در پروژه های متعدد توسعه نخیلات داخلی و خارجی، به نظر می رسد نخلستان های با وسعت بیش از ۲۰۰۰ هکتار را بتوان به عنوان مگا پروژه در نظر گرفت. برای راه اندازی یک مگا پروژه نخیلات، بنا به اهمیت و وسعت موضوع و سرمایه گذاری های هنگفتی که در این مسیر صرف خواهد شد و انتظارات جامعه در سطوح مختلف از نتایج آن، داشتن استراتژی و مدل سازی خاص برای مطالعات اولیه و اطمینان کامل از کلیه مراحل کاشت، ارقام، شرایط اقلیمی و آینده نگری اقلیم منطقه، داشت، برداشت، بازاریابی و بازرسانی و صنایع تبدیلی و فرآوری کاملاً ضروری است.

متدولوژی مطالعه در مگا پروژه

به طور کلی به مجموعه مطالعات تعیین تناسب زمین با محصولات مختلف، عنوان "ارزیابی زمین" اطلاق می گردد. "ارزیابی زمین" مجموعه اطلاعات و توصیه هایی مبنی بر "چه محصولی؟ با چه نسبتی؟ با چه روشی؟ کجا کشت شود؟" فراهم می نماید. ارزیابی زمین به معنای انتخاب زمین مناسب، انتخاب الگوی کشت مناسب، روش آبیاری مناسب و روش های مدیریتی جایگزین که از نظر فیزیکی و هزینه ای قابل انجام و از نظر اقتصادی سودمند باشد است. در مطالعات جهانی ارزیابی زمین در کشورهای مختلف از جمله آمریکا، برزیل، استرالیا، اندونزی و کنیا، با توجه به وسعت اراضی مورد مطالعه، کم و بیش روش ارزیابی مشابهی مورد استفاده قرار گرفته است. در این زمینه مهمترین منبع قابل استناد جهت نحوه ارزیابی زمین، مطالعات بخش مدیریت منابع طبیعی و محیط زیست سازمان FAO¹ تحت عنوان "دستورالعمل ارزیابی زمین برای کشاورزی فاریاب"² می باشد که در مطالعات احداث مگا پروژه های خرما قابل استفاده است. در مطالعات جهانی، مهمترین فاکتورهای مورد مطالعه در ارزیابی زمین شامل موارد زیر است:

فاکتورهای مدیریتی

مهمترین فاکتور در تعیین تناسب اراضی محسوب می گردد. چرا که کلیه مراحل تصمیم گیری و انتخاب نوع محصولات و الگوی کشت آنها و ارزیابی های اقتصادی نهایی، به مدیریت صحیح تک تک مراحل مطالعه و اجرای کار وابسته است. لذا در انتخاب مدیران، مشاوران، کارشناسان، کارمندان و کارگران باید نهایت دقت را لحاظ نمود. مشاوران فنی پروژه باید قادر به شناسایی و معرفی ماتریس های عوامل داخلی و خارجی موثر در تولید خرما در قالب SWOT و تهیه جداول نقاط قوت و ضعف و تهدیدها و فرصت های آن منطقه در زمینه کشت و پرورش خرما و وزن دهی مناسب به ماتریس ها و ارائه تحلیل های درست و واقع بینانه و آینده نگر باشند.

¹Natural Resources Management and Environment Department

²Guidelines: land evaluation for irrigated agriculture (<http://www.fao.org/documents/>)

فاکتورهای آب و هوایی:

مهمترین آنها در زمینه نخیلات شامل درجه حرارت، رطوبت، بارش، نور، سیل، طوفان، وزش باد، یخزدگی و طول دوره رشد می باشد.

دما

به طور کلی نخل خرما دامنه دمایی بین ۵- تا ۵۰ درجه سلسیوس را بدون آسیب جدی به سلامت و رشد رویشی گیاه تحمل می کند اما مناسب ترین دامنه دمایی برای تولید تجاری ارقام مختلف نخل خرما از صفر تا ۴۶ درجه سلسیوس است. طبعاً واکنش ارقام مختلف خرما متفاوت است و تغییرات در ویژگی های مختلف عامل دما، تاثیرات متفاوتی به ویژه بر کمیت و کیفیت محصول ارقام مختلف خواهد داشت. ویژگی های عامل دما شامل کمینه و بیشینه و میانگین دما، دامنه تغییرات دما، میزان تداوم و ماندگاری دما و سرماها و گرماهای کشنده دوره ای، در مناطق مختلف و حتی در سال های مختلف می تواند دچار تغییرات شود که مطالعه و بررسی دقیق آنها ضامن پایداری و دوام مگا پروژه خواهد بود.

کمینه و بیشینه و میانگین دما

افت و خیز و به اصلاح کمینه مطلق و بیشینه مطلق دما و میانگین آن در طول شبانه روز و در طول سال و طی سالیان مختلف در مناطق مختلف می تواند متفاوت باشد. هر چه دمای منطقه از دامنه بهینه تحمل ارقام تجاوز نماید (چه حداکثر و چه حداقل) می تواند اثرات سوئی بر عملکرد و کیفیت ارقام مختلف داشته باشد. ذکر این نکته الزامی است که صعود یا نزول دما به فراتر از نقطه بحرانی تحمل ارقام، هر چه شدت بیشتری داشته باشد طبعاً اثرات سوء آن بیشتر است. با افزایش شدید دما در فصل تابستان، بسته به میزان حساسیت ارقام، معمولاً ریزش میوه کم و بیش رخ می دهد و همچنین مراحل رسیدگی میوه خرما به درستی طی نخواهد شد و بخشی از میوه به صورت خارک باقی می ماند. افزایش میزان آفتاب سوختگی میوه و تسریع پیری برگ ها و زرد شدن آنها نیز دور از انتظار نخواهد بود. از طرفی با کاهش شدید دما در زمستان و بسته به شدت آن، سرمازدگی برگ ها و خشکیدگی تدریجی آنها از بیرون به سمت درون تاج، آسیب به جوانه انتهایی و در نهایت خشکیدگی کل نخل را به دنبال خواهد داشت.

دامنه تغییرات دما

علاوه بر افت و خیز دما در طی مراحل مختلف، دامنه تغییرات دما در منطقه نیز بسیار با اهمیت است. به

این معنی که فاصله بین حداکثر مطلق و حداقل مطلق می تواند متفاوت باشد. لزوماً مناطق دارای دمایی بیشینه بالاتر، دمای کمینه پایین تر نخواهند داشت و برعکس. برای توضیح بیشتر برخی دامنه های دمایی عنوان می گردد. برخی مناطق ممکن است دمای سالانه آنها در دامنه دمایی ۱۰ تا ۵۴ درجه (۴۴ درجه تغییر) و برخی ۰ تا ۴۶ درجه (۴۶ درجه تغییر) و برخی ۵- تا ۴۸ درجه (۵۳ درجه تغییر) در تغییر باشد. هر چند دامنه تغییرات منطقه اول فقط ۴۴ درجه است اما دمای حداکثر آن برای بسیاری از ارقام تجاری غیر قابل تحمل بوده و تولید تجاری از آنها قابل انتظار نخواهند داشت. در مقابل، منطقه سوم در حالی که بیشترین دامنه تغییرات دمایی را دارد اما به دلیل دمای بهینه کمینه و بیشینه آن، اغلب ارقام تجاری در آن قابلیت کشت و پرورش دارند.

میزان تداوم و ماندگاری دما

این دو ویژگی دما نیز قابل تامل و نیازمند دقت فراوان است. میزان تداوم و ماندگاری دما بویژه کمینه و بیشینه دما بر میزان تحمل و واکنش ارقام مختلف موثر خواهد بود. بدین معنی که ممکن است دو منطقه با دامنه تغییرات مشابه مثلاً ۵- تا ۵۱ درجه سلسیوس وجود داشته باشد. اما در یک منطقه دمای ۵- درجه به مدت مثلاً ۸ ساعت در روز و برای چند روز تداوم داشته باشد اما همین دما در منطقه دوم فقط به مدت نیم ساعت و برای دو روز تداوم داشته باشد. یقیناً اثرات سرمازدگی شدید نخلها در منطقه اول به وقوع خواهد پیوست اما در منطقه دوم خیر. در ارتباط با دمای بیشینه نیز همین منطق حاکم است. در منطقه ای که تداوم دمای ۵۱ درجه برای چندین ساعت در روز و برای چند روز ادامه می یابد اثرات مخرب بسیار بیشتری از منطقه ای که این دما فقط برای مثلاً یک ساعت و دو روز در سال اتفاق می افتد خواهد داشت.

سرماها و گرماهای کشنده دوره ای

این ویژگی دما نقش حیاتی در دوام بلندمدت نخلستان دارد. در برخی مناطق شرایط و رژیم دمایی منطقه بسیار مستعد کشت و پرورش خرما است اما ناگهان در فواصل حدود ۲۰ تا ۲۵ سال یک بار، دماهای کشنده که اغلب دماهای کمینه مطلق و گاهی دماهای بیشینه مطلق هستند رخ داده و تمام نخلستان ها را از ریشه می خشکانند که این امر در منطقه ای مانند طبس بارها گزارش یا مشاهده است. به طور مثال در سال ۱۳۸۶ دمای کمینه مطلق در منطقه خور و بیابانک و طبس به کمتر از ۱۷- درجه

پژوهش ها و تحلیل ها

می شوند. این پدیده وقتی توأم با وزش بادهای گرم و خشک گردد تشدید می شود. زمانی که رطوبت نسبی هوا در زمان بلوغ میوه خرما بالا باشد پوست میوه ها شکاف برمی دارد یا شکاف هایی همراه با عارضه نوک سیاه به وجود می آید. عوارض فوق زمانی اتفاق می افتد که رطوبت نسبی هوا دقیقا قبل از مرحله خلال بالا رود. در مناطقی که رطوبت بالاست خسارت بیماری های برگي قارچی تشدید می گردد. هر چند افزایش میزان رطوبت نسبی هوا در کاهش قابل توجه خسارت کنه تارتن خرما نقش مهمی دارد. به طور کلی کاهش رطوبت باعث کاهش بیماری های قارچی اما افزایش خسارت آفات چوبخوار و کنه ها خواهد شد.

باد

شدت، جهت و میزان رطوبت نسبی بادهای می تواند در آینده نخلستان نقش مهمی ایفا نماید. چرا که وزش بادهای شدید گرم و خشک در تابستان و همچنین سرد و خشک در زمستان سبب افزایش شدید تبخیر از سطح خاک و گیاه و ایجاد پژمردگی موقت و یا حتی دائمی گردد. در نتیجه به منظور مقابله با این پدیده، آبیاری تکمیلی و افزایش میزان آب مصرفی و همچنین احداث بادشکن های مناسب کاملا ضروری خواهد بود. لذا مطالعه دقیق گلبادهای فصلی و سالیانه و بلندمدت منطقه مورد نظر کاملا ضروری است. بادهای گرم و خشک باعث تسریع در فرآیند تکاملی میوه و زودرسی آن ها می شوند ولی گاهی باعث خشک شدن میوه و ظهور حلقه های زرد یا سفید رنگ در قاعده میوه می گردند. آسیب به میوه ها در اثر ساییدگی و تصادم آنها در اثر لرزش شدید خوشه ها در بادهای شدید نیز بر کمیت و کیفیت محصول تاثیرگذار است. باد همچنین عامل انتقال گرد و خاک و شن و چسباندن آن روی میوه های خرما در مرحله نرم شدن (رطب و تمار) است. در بیشتر نقاط کشت خرما اواخر فصل گلدهی مصادف با زمان وزش بادهای گرم و خشک است که باعث خشک شدن کلاله گل های ماده می گردد. وزش بادهای سرد در فصل گلدهی نیز از جوانه زدن دانه گرده جلوگیری می کند. سرعت باد همچنین روی کارآئی گرده افشانی اثر می گذارد. بادهای سبک مفید هستند و گرده افشانی مطلوب را به دنبال دارند. حال آن که بادهای با سرعت زیاد باعث اتلاف مقادیر زیادی از دانه گرده می گردند و در گرده افشانی مکانیکی نیز اختلال ایجاد می کنند. در بعضی از مناطق وزش بادهای شدید باعث شکستن دم خوشه ها و اختلال در نقل و انتقال مواد غذایی به سمت خوشه ها نهایتا باعث خشکیدن خوشه ها

سلسیوس کاهش پیدا کرد و کلیه نخیلات آن منطقه از ریشه خشکیدند (تصویر زیر). لذا در فاز مطالعات مقدماتی، بررسی و تجزیه و تحلیل آمار هواشناسی حداقل ۳۰ ساله منطقه برای تصمیم در توسعه یا عدم توسعه کشت نخیلات به ویژه در قالب مگا پروژه کاملا ضروری است و نباید فقط دمای مطلق بیشینه و کمینه یک منطقه در نظر گرفته شود بلکه رژیم دمایی آن منطقه باید کاملا مطالعه و بررسی شود.

در جدول زیر واکنش نخل خرما به تغییرات دمای محیط آورده شده است.

واکنش های نخل خرما به تغییرات دمای محیط

نخله متر رشد ریشی	نخله متر بلروی	نخله تنهن دماي رشد	نخله کاز گفتن رشد ریشی	نخله توقف رشد ریشی	دماي نقل عمل بدون لب به گله
۱۰ درجه میلوس	۱۸ درجه میلوس	۲۲ تا ۲۸ درجه میلوس	۴۰ درجه میلوس	۴۹ درجه میلوس	۵۰ تا ۵۱ درجه میلوس

رطوبت نسبی

پس از دما، مهمترین عامل آب و هوایی در امکان توسعه ارقام و تولید تجاری، رژیم رطوبت نسبی هوای منطقه در طول سال است. ارقام مختلف خرما برای تولید تجاری واکنش های مختلفی را نسبت به رطوبت نسبی نشان می دهند. میزان رطوبت نسبی هم بر کمیت و هم بر کیفیت میوه ارقام خرما به طور مستقیم موثر است و برخی ارقام برای دستیابی به حداکثر کمیت و کیفیت میوه نیازمند درصدی از رطوبت نسبی هوا هستند و عکس آن نیز صادق بوده و برخی ارقام در صورت وجود رطوبت در فضای اطراف یا به شدت ریزش کرده یا میوه روی درخت ترش شده و بسته به شدت رطوبت، بخشی از میوه یا تمام آن از بین می رود. در رطوبت نسبی بالا میوه ها نرم و چسبنده می شوند اما در رطوبت نسبی پایین، میوه ها به ویژه ارقام خشک، سفت تر و خشک تر

پژوهش‌ها و تحلیل‌ها

و نیمه خشک دنیا از عرض شمالی ۱۰ دقیقه (سومالی) آغاز می‌شود. اما مناسب‌ترین منطقه کشت آن از عرض جغرافیایی ۲۴ تا ۳۴ دقیقه شمالی که بیشترین مناطق بیابانی دنیا در آن قرار گرفته‌اند می‌باشد که در این مناطق بیشترین سطح تشعشع نور فرابنفش در طول سال وجود دارد. به عبارت دیگر نخل خرما در مناطقی که سایر گیاهان قادر به ادامه حیات نیستند می‌تواند به حیات خود ادامه دهد.

رشد نخل خرما توسط شعاع‌های نور واقع در ناحیه بنفش (۳۸۰ نانومتر) و ناحیه زرد (۵۱۰ نانومتر) طیف خورشید محدود می‌شود. اما با پرتوهای طرف دیگر طیف یعنی پرتوهای قرمز (۶۲۰ تا ۷۰۰ نانومتر) تحریک می‌گردد. پرتوهای اخیر در تحریک فتوسنتز بیشترین اثر را دارند. این موضوع گویای این است که پرتوهای UV-A (۳۲۰ تا ۴۰۰ نانومتر) و UV-B (۲۹۰ تا ۳۲۰ نانومتر) باعث خطرات زیادی برای نخل خرما هستند زیرا پتانسیل ژنوتاکسیک اشعه UV با قابلیت آن در تسریع تخریب مستقیم DNA مرتبط است. گونه‌های نخل سطوح کشنده پرتوهای فرابنفش را برای بیش از ۶۰۰۰ سال تحمل کرده‌اند و در حقیقت خواهان آفتاب کامل هستند تا جایی که سایه‌دهی می‌تواند منجر به کاهش رشد یا حتی مرگ این گیاه در مناطق بیابانی گردد. این شرایط برای نخل خرما جهت داشتن چرخه کامل و طبیعی تولید میوه ضروری است. میزان تابش فعال فتوسنتزیمورد نیاز برای خرما $25-11200 \mu\text{Molm}^{-2}\text{s}^{-1}$ است.

نقش تغییرات اقلیمی

با توجه به مسئله تغییر اقلیم در حقیقت پیش‌بینی طولانی مدت، یک ابزار خیلی خوب مدیریتی ریسک برای آینده است. وجود پایگاه داده‌های کامل هواشناسی کشاورزی مهم‌ترین نیاز برای مطالعه و مدیریت فرایندهای تولید محصولات کشاورزی و جنگلی است. داده‌های تاریخی و مشاهدات در طی فصل رشد میوه خرما نقش مهمی در تولید مدل توسط کشاورزان، مشاوران و دیگر سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیران ایفا خواهد کرد. پیش‌بینی‌های آب و هوای فصلی می‌تواند نقش مهمی را در شکل‌دهی سیاست‌های اقتصادی کشورهای تولیدکننده خرما ایفا کند و امنیت غذایی را برای انسان‌ها فراهم سازد. اهمیت قابل ملاحظه شرایط محیطی بر رشد و رویش خرما به این سبب است که درختان خرما در زمره گیاهان چندساله هستند و خطا در انتخاب محل کاشت این درختان خسارات غیرقابل جبرانی را در پی خواهد داشت لذا در نظر گرفتن عناصر و عوامل اقلیمی قبل از کاشت، سودهای کلان اقتصادی به همراه خواهد داشت.

می‌شوند. همچنین باد عامل انتقال کنه بویژه کنه تارتن خرما از یک نخل به نخل دیگر می‌باشد و در انتقال اسپور عوامل بیماریزای نخل خرما در نخلستان‌ها نقش دارد. بعضی اوقات باد باعث کنده شدن پاجوش‌های تازه کاشته شده می‌گردد و یا گاهی باعث کنده شدن و سقوط نخل‌های قدیمی می‌شود که این حالت زمانی اتفاق می‌افتد که نخل خیلی بلند، دارای تاج گسترده و در خاک شنی کاشته شده باشد، یا تعداد زیادی پاجوش در یک زمان از نخل خرما جدا شده باشد، یا اطراف تنه نخل به وسیله خاک پوشیده نشده یا جوندگان ریشه‌های یک سمت تنه نخل را جویده باشند. لذا توصیه می‌شود که در نواحی بادخیز ۱-۲ سال قبل از احداث نخلستان بادشکن احداث گردد.

باران

زمان وقوع بارندگی در طول سال، نقشی حیاتی در امکان کشت و پرورش نخل خرما ایفا می‌نماید. با توجه به نیاز فصل خشک و کم رطوبت در دوره رشد و نمو میوه، بارش در این زمان می‌تواند عاملی محدود کننده در تولید میوه تجاری خرما گردد. اما در سایر فصول که میوه‌ای بر درخت وجود ندارد بارندگی نه تنها محدود کننده نیست بلکه در تامین آب مورد نیاز، شستشوی نمک خاک که معمولاً از مشکلات عمده مناطق خرماخیز است و رشد بهینه نخل نقش اساسی دارد. به همین منظور در طول سالیان گذشته، کشت و پرورش نخل خرما در مناطقی صورت گرفته است که دارای بارندگی‌های زمستانه و معمولاً فاقد بارندگی‌های تابستانه هستند. حساس‌ترین مراحل رشد میوه خرما شامل مرحله گرده‌افشانی، مرحله رطب و مرحله تمار است. بارندگی در مرحله گرده‌افشانی، بیشتر از طریق کاهش دما پس از بارش باران که جوانه‌زنی دانه‌گردد و رشد لوله‌گردد را کند می‌کند و میزان تلقیح و تشکیل میوه را کاهش می‌دهد، اثر خواهد گذاشت تا شستشوی گرده از کلاله گل‌ها. هر چند وقوع بارندگی بلافاصله پس از گرده‌افشانی نیز می‌تواند باعث شسته شدن گرده‌ها گردد. بارندگی‌های بیش از حد به ویژه در فصل گلدهی می‌تواند باعث افزایش گسترش بیماری‌های قارچی و از همه مهم‌تر بیماری خامج گردد که باعث پوسیده شدن گل‌آذین‌های نر و ماده و کاهش عملکرد شود. همچنین رطوبت نسبی بالا باعث ظهور ناهنگام اسپات‌ها می‌گردد که خود مشکلاتی را در بردارد.

نور

نخل خرما در سطح وسیعی در مناطق خشک و

پژوهش ها و تحلیل ها

فاکتورهای زمین شناسی و خاکشناسی

شامل شیب زمین، موانع زمین، توپوگرافی، سطح آب زیرزمینی، زهکشی، تسطیح، بافت خاک، ترکیب غذایی خاک، کمیت و کیفیت آب آبیاری، میزان شوری، اسیدیته و قلیائیت خاک است. زمین مورد نظر برای راه اندازی یک مگا پروژه نخیلات طبعا باید از جهات مختلف فوق مورد بررسی دقیق قرار گیرد تا تیم مدیریتی و مشاوران مگا پروژه در تصمیم گیری های خود در ارتباط با نوع و روش آبیاری، روش بستر سازی، اصلاح خاک، جاده بندی، قطعه بندی، تسطیح و زهکشی، تغذیه، فیلتراسیون و شیرین سازی آب آبیاری و ... به اطمینان کامل برسند.

خاک

از نظر نیاز خاکی نخل خرما گیاهی کم توقع است. این گیاه در هر نوع خاکی از شن خالص تا خاک های سنگین رسوبی که نیازهای اولیه نخل را برای استقرار در خاک فراهم می کند و مواد معدنی و آب مورد نیازش را تأمین کرده و دارای زهکش و نسبت به آب نفوذ پذیر باشد قادر به رشد است. اما بهترین نوع خاک برای نخل خرما خاک های عمیق، زهکش دار با بافت نسبتاً سبک و دارای مواد آلی کافی و قدرت نگهداری آب کافی می باشد.

شوری آب و خاک

میزان تحمل و کاهش محصول نخل خرما نسبت به شوری آب و خاک در مقایسه سایر درختان میوه در جدول زیر نشان داده شده است. در مطالعات مقدماتی در نظر گرفتن میزان تحمل ارقام مختلف نسبت به شوری آب و خاک کاملاً ضروری است.

درصد کاهش محصول درختان مختلف در واکنش به میزان هدایت الکتریکی آب و خاک

ظاگر تحمل	درصد کاهش محصول			
	۵٪	۱۵٪	۱۰٪	۰٪
مدیت الکتریکی (ds/m)	EC _u	EC _e	EC _u	EC _e
خرما	۲۱٫۲	۲۱	۱۲	۱۷٫۸
نخیره زبون و نار	—	—	۵۶	۸۶
	۲۷	۱۷٫۸	۱۲	۱۷٫۸
	۲۷	۱۷٫۸	۱۲	۱۷٫۸
	۲۷	۱۷٫۸	۱۲	۱۷٫۸
	۲۷	۱۷٫۸	۱۲	۱۷٫۸
	۲۷	۱۷٫۸	۱۲	۱۷٫۸
	۲۷	۱۷٫۸	۱۲	۱۷٫۸

فاکتور محل و جایگاه زمین

در مگا پروژه ها با توجه حجم انبوه محصول و

ارتفاع از سطح دریا

در کشورهای خرماخیز جهان دامنه تغییرات قابل تحمل برای رشد و نمو خرما به ۱۸۹۲ متر (از ۳۹۲ متر پائین تر از سطح دریا در بحرالملت اسرائیل تا ۱۵۰۰ متر بالای آن) می رسد. ظاهراً ارتفاع بازدارنده کشت موفقیت آمیز خرما در حدود ۱۲۰۰ متر می باشد و در ارتفاعات بلندتر میوه خرما نمی رسد

عرض جغرافیائی

محدوده کشت خرما بر اساس عرض جغرافیائی بین ۱۰ درجه عرض شمالی (سومالی) و ۳۹ درجه عرض شمالی (الچه اسپانیا) قرار دارد. اما مناطق عمده خرماکاری جهان در عرض های جغرافیائی ۲۹ الی ۳۹ درجه شمالی قرار دارند. بهترین مناطق کشت خرما بر اساس عرض جغرافیائی بین ۳۴-۲۴ درجه عرض شمالی واقع اند. در ایران مناطق خرماکاری از ۲۸ درجه و ۷ دقیقه عرض جغرافیائی شمالی در جنوب تا ۳۴ درجه و ۳۱ دقیقه عرض جغرافیائی شمالی در شمال گسترده است.

آب

مسئله آب مهمترین عنصر حیاتی دنیاست و هر موجود زنده ای برای ادامه حیات به آب کافی و مناسب نیاز دارد و طبعا نخل نیز از این قاعده مستثنی نیست. آب مورد نیاز درخت خرما بسته به منطقه، شرایط خاک و رقم متفاوت است اما به عنوان یک متوسط کلی در روش آبیاری تحت فشار در نظر گرفتن ۰/۱۸ لیتر آب در دقیقه برای هر نخل در برنامه ریزی مناسب به نظر می رسد. این مقدار حداکثر معادل ۹۵ متر مکعب برای هر نخل در سال است. نخل خرما را می توان با آب با شوری ۳/۵ دسی زیمنس بر متر با کمترین کاهش در عملکرد محصول آبیاری کرد. نخل خرما می تواند حالت غرقابی خاک را به دلیل وجود کیسه های هوایی روی ریشه های کم عمق خود برای مدتی تحمل کند.

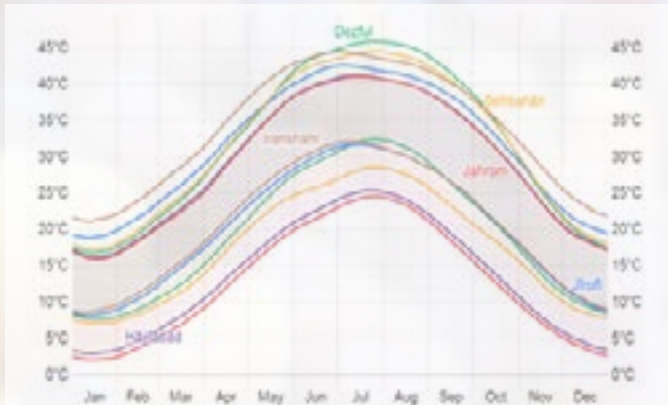
درصد آب جذب شده توسط نخل خرما در عمق های مختلف خاک

درصد جذب آب توسط نخل خرما از ۶ درصد در عمق صفر تا بیست سانتی متری خاک به ۱۶ درصد در عمق ۶۰ تا ۸۰ سانتی متری خاک افزایش می یابد سپس تا ۸/۶ درصد در عمق ۱۴۰ تا ۱۶۰ سانتی متری خاک کاهش می یابد. برای لایه های خاک عمیق تر از ۱۸۰ سانتی متر جذب آب به حداقل میزان خود می رسد. نخل خرما ۶۹/۴ درصد از آب جذب شده را از عمق ۴۰ تا ۱۴۰ سانتی متر و ۹۷ درصد آب جذب شده را از عمق ۰ تا ۱۸۰ سانتی متر جذب می نماید.

گراف میانگین حداکثر و حداقل دمای شش منطقه مورد مقایسه برای مثال نشان داده شده است.

مشاوران، مدیران و کارشناسان با استفاده از امکانات سایت فوق، مناطق مختلف داخل و خارج کشور را برای تعیین نقاط مناسب کشت و پرورش یک رقم خاص خرما یا ارقام تجاری ملی و بین‌المللی مورد مقایسه قرار داده و نتایج نسبتاً خوبی دریافت دارند.

فرآورده‌های تولیدی و لزوم برنامه‌ریزی برای حمل و نقل و جابجایی و بازرسانی آن، تردد وسایل و وسائط نقلیه، دسترسی به تکنولوژی و تامین به موقع و کافی نهاده‌ها و غیره نیازمند جاده‌های مواصلاتی مناسب، نزدیکی به بازار محلی و قابلیت دسترسی به بازارهای دور، امکان مکانیزه کردن کار و .. است که باید شرایط محل مورد نظر از جهات مختلف مورد مطالعه قرار گیرد.

عوامل طبیعی

عوامل طبیعی زیادی در هر منطقه وجود خواهند داشت که می‌توانند اثرات مستقیم و یا غیر مستقیم مثبت یا منفی داشته باشند. فون آفات و بیماری‌های رایج در منطقه، علفهای هرز، حیوانات آسیب‌رسان به نهال و محصول خرما مانند گراز و جوجه تیغی، پرندگان شکاری، چونندگان، و ... باید به طور کامل مورد مطالعه قرار گیرند. امنیت محلی و شرایط اجتماعی محل و منطقه نیز به خوبی باید مطالعه و آسیب‌شناسی شود تا در اجرای مگا پروژه حداکثر موفقیت کسب کرد.

کار گروه مطالعه کننده

از جمله مهمترین موارد مورد اشاره در کلیه مطالعات بین‌المللی ارزیابی زمین، ترکیب دسیپلین‌های مطالعه کننده است. چرا که یک دسیپلین خاص، کلیه اطلاعات تخصصی لازم جهت ارزیابی زمین از جهات مختلف را دارا نخواهد بود و لذا مطالعات تک دسیپلینی ناقص خواهد ماند.

مقایسه شرایط اقلیمی منطقه با سایر مناطق خرماخیز

یکی از روش‌های موفق حصول نتیجه مناسب در انتخاب دقیق‌تر محل اجرای مگا پروژه، مقایسه شرایط آب و هوایی آن با سایر مناطق داخلی و حتی خارجی (برای ارقام وارداتی) است. در این ارتباط سایت weatherspark.com امکان مقایسه شش منطقه را به طور همزمان از نظر شرایط مختلف اقلیمی و سایر پارامترهای مهم مهیا نموده است و کافی است در بخش comparison سایت نامبرده عناوین مناطق را وارد نموده و انتخاب نمایید. بلافاصله محل جغرافیایی دقیق هر منطقه روی نقشه کشور یا سایر کشورها مشخص می‌گردد و تمامی پارامترهای ممکن برای مناطق مورد نظر مورد مقایسه قرار گرفته و گراف و توضیحات لازم آنها درج می‌گردد. به طور مثال در تصاویر زیر منطقه دزفول (رنگ سبز) با پنج منطقه مستعد خرما شامل بهبهان (زرد رنگ)، حاجی‌آباد هرمزگان (بنفش رنگ)، جهرم (قرمز رنگ)، جیرفت (آبی رنگ) و ایرانشهر (قهوه‌ای رنگ) ضمن تعیین محل دقیق آنها روی نقشه کشور شرایط آب و هوایی آنها مورد مقایسه قرار گرفته و

آفات چوبخوار درختان خرما

* گردآورنده: مقدار تکلوزاده

تیره و به طول ۴,۵ تا ۵ سانتی متر هستند. حلقه اول سینه بزرگتر از حلقه های دوم و سوم سینه است و در سطح پشتی حلقه اول سه شیار طولی دیده می شود.

شفیره ها به شکل دراز و کشیده، به طول ۳۰-۲۵ و عرض ۱۵-۱۰ میلی متر دیده می شوند.

اندازه سوسک ماده و نر به ترتیب ۳۵-۲۷ میلی متر و ۲۴-۲۱ میلی متر است. بدن سوسک ها کمی کرک دار و به رنگ قهوه ای روشن است و چشم های آن نیز مرکب، درشت و به رنگ قهوه ای مایل به سیاه است. سینه شفاف و بر روی آن خطوط برجسته نامنظم وجود دارد.

لبه بال ها در حلقه آخری شکم در نرها مستقیم بوده ولی در حشرات ماده محدب و همراه با یک فرورفتگی است.

چرخه زندگی سوسک شاخک بلند درخت خرما

سوسک شاخک بلند خرما در سال یک نسل دارد. ظهور سوسک ها تدریجی و به شرایط آب و هوای منطقه بستگی دارد. پرواز سوسک ها در حوزه بندرعباس از اواخر خرداد تا اوایل تیرماه و در جهرم تا اواسط مرداد دیده شده است. طول دوره زندگی آفت ۲۰-۱۵ روز است. پس از جفتگیری، حشره ماده در تاج درخت نزدیک قاعده دمبرگ های جوان تخم ریزی می کند. تخم ریزی سوسک ها انفرادی و پراکنده بوده و برای مدت چند روز متوالی ادامه می یابد. لاروهای جوان ابتدا قاعده برگ را سوراخ کرده و به داخل ساقه کلفت دمبرگ نفوذ می کنند. پس از مدتی تغذیه، دالان های لاروی ساخته می شود. بتدریج که لارو بزرگ می شود، حجم دالان ها نیز بزرگتر شده و لارو به طرف عمق تاج درخت فرو می رود و تا بهار سال آینده از چوب تغذیه می کند. در اواخر اردیبهشت، لارو در دالان بزرگتری به نام گهواره، در نزدیک قاعده دمبرگ یا دم خوشه، به شفیره تبدیل می شود. حشرات کامل سه هفته بعد ظاهر می شوند. سوسک ها هنگام خروج از گهواره به کمک قطعات دهانی پوست گهواره را سوراخ کرده و خارج می شوند. لاروهای این حشره در اندام های زنده و شاداب رشد می کنند و برعکس لارو سوسک های شاخدار در بافت های پوسیده و خشک شده دیده نمی شوند. درخت آلوده می تواند برای چندین سال بسته به شدت آلودگی، باقی بماند تا زمانی

درخت خرما از خانواده پالماسه، گیاهی تک لپه و دو پایه است. از سایر گونه های این خانواده می توان به نارگیل و نخل روغنی اشاره کرد. کشورهای مصر، ایران، عربستان سعودی، پاکستان، عراق، الجزایر، امارات متحده عربی، عمان، سودان و مراکش از کشورهای مهم تولید کننده خرما در جهان محسوب می شوند. سطح زیر کشت خرما در ایران ۲۵۳ هزار هکتار بوده که بیشترین سطح زیر کشت در استان های بوشهر، هرمزگان، خوزستان، فارس، سیستان و بلوچستان، کرمان و جنوب استان کرمان قرار دارد. میزان تولید محصول در کشور بالغ بر یک میلیون تن است. ۹۵ درصد از تولید با عملکرد حدود چهار تن در هکتار، مربوط به اراضی آبی و تنها ۵ درصد با عملکرد حدود دو تن، به اراضی دیم اختصاص دارد. با توجه به تغییرات اقلیمی ایجاد شده، چوبخوارها به عنوان یکی از آفات درجه یک نخیلات شناخته شده اند و در صورت نبود برنامه های کنترلی و تداوم شرایط اقلیمی نامناسب و خشکسالی ها، می تواند کل سطح کشت نخیلات را آلوده کند. لاروهای این آفت در چوب تنه درخت خرما فعالیت کرده و از قاعده دمبرگها (محل اتصال دمبرگ به تنه) و یا چوب تنه تغذیه کرده و دالان های متعددی را در داخل تنه ایجاد می کند. با گذشت زمان، درختان مبتلا ضعیف شده، محصول خرما کاهش یافته و به دلیل خالی شدن تنه، ممکن است در اثر تندبادهای موسمی درخت شکسته شود.

مهم ترین چوبخوارهای نخلستان های کشور

سوسک شاخک بلند خرما

تخم ها به شکل بیضی کشیده، به طول ۲-۴ و عرض ۱,۸ میلی متر و به رنگ سفید شفاف هستند. لاروهای کامل به رنگ سفید شیری با سر قهوه ای

پژوهش ها و تحلیل ها

دوباره نسل جدید حشرات کامل ظاهر می شوند. لاروهای این آفت در قسمت تاج درختان خرما از قاعده خوشه های گل و برگ های خرما و مواد نیمه پوسیده تنه خرما تغذیه می کنند. بر اثر تغذیه لاروها، حفره ها و دالان های متعددی ایجاد می شود که گاهی تا تنه درخت ادامه می یابد. تغذیه لارو از قاعده خوشه های گل موجب عدم تشکیل میوه و یا چروکیدگی و کاهش ارزش اقتصادی میوه روی آنها می شود. گاهی نیز لاروها از جوانه انتهایی درختان خرما تغذیه کرده و سبب مرگ درختان خرما می شوند. حشرات بالغ این آفت با تغذیه از ساقه گل، خوشه و رگبرگ های اصلی در تاج درختان خرما موجب خسارت دیدن می شوند. حداکثر خسارت آفت در ماههای خرداد و تیر دیده می شود.

روش های کنترل

برای شکار حشرات کامل و جلوگیری از جفتگیری و تخم ریزی در تنه درختان، از تله های نوری با نور سفید، با قطر بیش از ۵۰ سانتی متر استفاده شود. این تله ها لازم است در طی دوره فعالیت آفت، یعنی فروردین تا آبان ماه، برای شکار سوسکها در سطح نخلستان ها فعال باشند.

برای تعیین زمان دقیق اولین خروج حشرات کامل، قبل از جفتگیری، از تله های فرمونی استفاده شود. به منظور افزایش جلب کنندگی و شکار فرمونی سوسک شاخدار خرما، باید پنیر خرما را (با قطع و برش زدن پاجوش یا تنه جوش) به همراه فرمون در تله ها نصب نمود. هر ده روز یک بار مواد گیاهی باید تعویض شوند. محل نصب تله ها در ارتفاع بالای تنه و نزدیک تاج درخت می باشد.

زمان نصب تله فرمونی برای شکار سوسک شاخک بلند اوایل تا اواسط خرداد است.

زمان نصب تله فرمونی برای شکار سوسک شاخدار خرما اواسط تا اواخر اسفند می باشد.

بکارگیری فرمونهای تجمعی که سبب جلب افراد نر و ماده می شود.

حذف نخل های ضعیف یا خشک شده که می توانند به عنوان محل های تکثیر آفت باشند.

انجام هرس قاعده برگ ها (تکریب) در فصل زمستان.

استفاده از توده کمپوست به عنوان تله: کود گوسفندی و خاک اره یا کمپوست مواد گیاهی در حال پوسیدن را در اواخر بهار یا اوایل تابستان و قبل از آغاز تولید مثل و تخمگذاری آفت، به منظور جلب سوسک ها می توان استفاده کرد و با سمپاشی روی توده کمپوست مراحل مختلفی از زیستی آفت از بین می رود.

که یک عامل خارجی نظیر باد یا نیروی مکانیکی دیگری آنرا بشکند. سوسک کرگردنی خرما

تخم حشره به رنگ سفید شفاف، به شکل بیضی و بیش از یک میلی متر قطر دارد.

لارو آفت درشت و قوی به رنگ سفید مایل به خاکستری است و اندازه طول بدن لارو ۱۰-۹ سانتی متر و عرض آن ۱۷-۱۲ میلی متر است. لاروها دارای آرواره های قوی بوده که به آسانی انتهای دمبرگ ها و دم خوشه های خرما را جویده و حفره درست می کنند.

شفیره دراز و کشیده به طول ۴۶-۴۲ میلی متر و عرض ۱۸-۱۶ و رنگ آن سفید نارنجی است.

سوسک سیاه براقی است که حدود ۳۸-۳۶ میلی متر طول دارد و در قسمت پشت سر آفت یک شاخ کوچک مشاهده می شود که انتهای آن کمی به طرف عقب متمایل است. این شاخ در نرها بزرگتر از ماده هاست.

چرخه زندگی سوسک کرگردنی درخت خرما

حشرات این جنس در سال یک نسل دارند. ظهور حشرات کامل تدریجی است و به آب و هوای منطقه بستگی دارد. در نواحی خرما خیز جنوب از نیمه دوم اسفند ماه شروع و تا اواخر شهریور ادامه دارد. حشره کامل در شب فعال است و به نور چراغ جلب می شود. این حشره در تاج درخت خرما و در قاعده برگها و خوشه ها ولابلای الیاف حدوداً ۲۵ تخم می گذارد. تخمها ۱۵ تا ۲۰ روز بعد، تفریخ و لاروها بیرون می آیند و از قاعده برگها، اسپات ها و جوانه مرکزی شروع به تغذیه می کنند در اواخر اسفند همان سال به مدت سه تا چهار هفته شفیره شده و

عملکرد انجمن

خلاصه ایی از عملکرد انجمن ملی خرمای ایران

Solution

WWW.

Communication

Technology Innovation

Webinar Online Conference

stability growth

Global Logistics Workshop Support

WWW.

Jobs

BUJQINECC

گزارش مشارکت در نمایشگاه مواد غذایی آگروفود ۲۰۲۱ - تهران

گزارش: نگار کربلایی

بیست و هشتمین نمایشگاه بین المللی - تخصصی صنایع کشاورزی، مواد غذایی، ماشین آلات و صنایع وابسته (ایران آگروفود ۲۰۲۱)، که از تاریخ ۳۱ شهریور لغایت ۳ مهرماه ۱۴۰۰ با حضور ۲۷۶ شرکت تولیدی داخلی و ۳۰ شرکت خارجی یا نمایندگی های آنان بود. ایران آگروفود ۲۰۲۱ در فضایی به مساحت ۳۰ هزار هکتار متر مربع نمایشگاهی در محل دائمی نمایشگاه های بین المللی تهران سالن های ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۳۵، ۳۸ و فضای باز سالنهای یاد شده برگزار شد. پس از یک وقفه یک ساله به دلیل همه گیری کرونا، مشارکت شش کشور خارجی در نمایشگاه آگروفود ۱۴۰۰ برای انتقال تکنولوژی های صنایع غذایی و کشاورزی دستاوردی بزرگ محسوب شد. رویداد ایران آگروفود با حضور فعالان و شرکت های صنعت مواد غذایی، ماشین آلات، صنایع غذایی و کشاورزی با رعایت پروتکل های بهداشتی برگزار شد. نمایشگاه بین المللی صنایع کشاورزی، مواد غذایی، ماشین آلات و صنایع وابسته به منظور معرفی توانمندی ها و پیشرفت های فعال در این صنایع، رونمایی از آخرین دستاوردهای تکنولوژی ترغیب تولیدکنندگان برای داشتن رقابتی سالم و ایجاد فضایی سالم و ایجاد فضایی مفید برای ارتباط مستقیم بین تولیدکنندگان با مصرف کنندگان برپا شد. در این نمایشگاه ۵ واحد بسته بندی، درجه بندی و بازرگانی خرما شامل شرکت های تمین، گیلدا، ساغر و تکرم حضور داشتند و در عین حال بسیاری از محصولات شیرینی و شکلات اقدام به تولید شیره و خمیر خرما و انواع فرآورده های خرما نمودند و همچنین ماشین سازان و سازندگان ماشین آلات صنایع غذایی اقدام به عرضه ساخت ماشین آلات تولید فرآورده های خرما شامل شیرینی های سنتی بر پایه خرما، شکلات ها، شیره خرما، مارمالاد خرما و خمیر خرما و غیره و همچنین ۶ هیات از استان های تولید کننده خرما و از اعضای فعال انجمن ملی خرما استان های تولید کننده جهت بازدید از نمایشگاه مذکور با هماهنگی انجمن ملی خرما ایران حضور بهم رساندند و اقدام به تبادل نظر و انجام مذاکرات تجاری جهت تامین و تجارت خرما نمودند.

گزارش مشارکت در نمایشگاه بین المللی تخصصی و صنایع وابسته خرما فارس

گزارش: نگار کربلایی

شرکت نمایشگاه های بین المللی فارس دارای بزرگترین سایت نمایشگاهی در منطقه جنوب کشور بوده و تاکنون بیش از ۶۰۰ عنوان نمایشگاه تخصصی و عمومی را در ابعاد ملی و بین المللی برگزار نموده که همگی بطور چشمگیری مورد استقبال صاحبان صنایع، متخصصین و بازرگانان و بازدیدکنندگان قرار گرفته است. محل دائمی شرکت نمایشگاه های بین المللی فارس در سال ۱۳۷۴ با احداث سایت نمایشگاهی در فضایی بالغ بر ۷۶۰۰۰۰ متر مربع در شمال غرب شیراز تاسیس گردیده است. از مشارکت کنندگان این نمایشگاه میتوان به توزیع کنندگان، سرمایه گذاران و صادرکنندگان و تولید کنندگان و پرورش دهندگان درخت نخل، تولید کنندگان و فرآوری کنندگان محصولات خرما، ارائه دهندگان خدمات بسته بندی، آموزشی، آزمایشگاه، سردخانه و محل نگهداری، شرکت های دانش بنیان و نوآوران، تولید کنندگان و وارد کنندگان ماشین آلات خطوط تولید، سورتینگ و دستگاه های بسته بندی، تولید کنندگان و وارد کنندگان تجهیزات و لوازم جانبی بسته بندی از قبیل سلفون، کارتن، لیبل، سازمان ها و نهادهای دولتی و ارائه دهندگان خدمات به اشخاص فعال در زمینه خرما و صنایع وابسته بانک ها، موسسات مالی و صندوق های متولی در حوزه باغداری و صنایع وابسته به خرما اشاره کرد. از اهداف این نمایشگاه میتوان به توسعه تولید ملی در حوزه خرما، معرفی انواع بسته بندی، ارزش آفرینی و برند سازی، معرفی محصولات نوآوری و فرآوری شده و ارگانیک و گواهی شده، توسعه بازار و احیای بازارهای داخلی و بین المللی و ایجاد بازارهای جدید، تکمیل زنجیره علم و فناوری تکنولوژی تولید محصول و تجاری سازی به منظور ثروت آفرینی، افزایش سطح سلامت و امنیتی مواد غذایی بر اساس استانداردهای سبب غذایی سالم و مطلوب، ارتقا سطح دانش، افزایش در کیفیت محصولات و توانمندسازی جامعه صنایع غذایی با محوریت خرما و فراهم آوردن زمینه خودکفایی در تولید محصول خرما و برنامه ریزی برای رسیدن به جایگاه مهم صادرات، بستر سازی جهت آشنایی و معرفی داشته ها، امکانات و ظرفیت های کشور با آخرین دستاوردهای علمی و صنعتی اشاره کرد.

گزارش مشارکت در نمایشگاه بین المللی تخصصی و صنایع وابسته خرما بوشهر

گزارش: سارا مهرپور کارشناس ارشد اجرایی برگزاری برگزاری نمایشگاه

سومین نمایشگاه بین المللی تخصصی خرما و صنایع وابسته طی چهار روز از تاریخ ۹ لغایت ۱۲ آذر ماه ۱۴۰۰ در فضایی به مساحت ۳۶۰۰ متر مربع نمایشگاهی در محل دائمی نمایشگاه‌های بین المللی بوشهر برپا گردید. این نمایشگاه میزبان ۷۵ شرکت در زمینه های فرآورده‌های خرمایی، ماشین آلات، بسته بندی، کشاورزی و کود و سم با حضور شرکت هایی از استان‌های بوشهر، تهران، اصفهان، یزد، هرمزگان، کرمان، همدان، سیستان و بلوچستان، مشهد، سمنان، فارس، تبریز، خوزستان بوده است.

با توجه به اهمیت خرما و نقش مهم این محصول در استان، این نمایشگاه به منظور معرفی توانمندی ها و پیشرفت شرکت های فعال در این زمینه، فرصت مناسبی در جهت رونمایی از آخرین دستاوردهای این عرصه و ترغیب تولیدکنندگان برای داشتن رقابتی سالم و ایجاد فضایی مفید برای ارتباط مستقیم بین تولید کنندگان با مصرف کنندگان برپا گردید. برگزاری بزرگترین همایش ملی خرما و همچنین میز ملی خرما فرصتی بسیار مناسب در جهت بررسی تخصصی مسائل و مشکلات نخل داران و توسعه صادرات بود.

این دوره از نمایشگاه خرما نسبت به دوره قبل شاهد افزایش تعداد مشارکت کنندگان بوده است و همچنین حضور شرکت های دانش بنیان و زیر شاخه های فعالیت مشارکت کنندگان در حوزه خرما و صنایع وابسته نیز افزایش یافته تا گستره کامل تری از شرکت ها، توانمندی های خود را در معرض بازدید علاقمندان قرار دهند.

گزارش مشارکت در نمایشگاه صنایع غذایی سیال ابوظبی - امارات متحده عربی

گزارش: علی محمد صمیمی

کنندگان بی اندازه قلیل. غرفه های صنعت خرما دیگر کشورها، اردن، عربستان سعودی، مصر و تونس و امارات. شرکت های وزین خرما شرکت نداشتند. اردن کلا با بسته بندی های مجهول و عربستان با چند رقم انگشت شمار برخلاف سال های قبل حضور داشتند. دو واحد ماشین آلاتی چینی و ایتالیایی با دستگاه های پیش پا افتاده. فقط دومورد قابل توجه مشاهده گردید.

۱- موسسه جایزه نخل خلیفه، اعطا جوایز در پنج مقوله به حجم دو میلیون دلار صحبتی با مسول این موسسه داشتیم که نسبت به ریاست دوره های قبل نمایشگاه خیلی مهمان نوازانه نبود، از اینکه تا حالا شش دوره کنفرانس خرما داشتند و در دو نقطه مثل مصر سرمایه گذاری کردند و برای سال آینده قول دادند از انجمن ملی دعوت بعمل آید.

۲- شعبه ابوظبی دانشگاه نیویورک در بخش کشاورزی و تحقیق بر روی کلیه ژنوم ها و خواستار همکاری جهت شناسایی همه ارقام جهت تعیین بهترین رقم کیفیتی و مقاوم ترین رقم که در این مورد لینک ارتباطی وصول گردید.

نتیجه مجمع بندی حضور در نمایشگاه امری فی النفس مثبت می باشد، اما چه گونه نمایشگاهی و چگونه حضوری.

شرکت شهرکهای استان ها متاسفانه این نکته را که واحدهای حاضر در نمایشگاه که باید نمایندگی صنعت خرما را در خارج عرضه کنند، لزوماً حرفی و امتیازی برای ایجاد جایگاه در کشور نمایشگاهی یا بازدیدکنندگان آنجا باید داشته باشند، نادیده میگیرند. مثلاً غرفه شش متری انجمن بوشهر که در آخرین لحظه ها جابجا میشود، منظر ناخوشایندی را برای بازدید کنندگان خارجی ایجاد مینمود، یا واحد که چه عرض کنم بقالی کوچکی که با اطلاع هزینه یارانه ای

نمایشگاه سیال ابوظبی یکی از چهار مرکز نمایشگاهی سیال (فرانسه) می باشد. با توجه به تجربه حضور دو دوره در این نمایشگاه در سالهای ۲۰۱۱ و ۲۰۱۲ که حاضرین در قسمت خرما مخصوصاً بخش غذایی که جداگانه بود و انصافاً دستاوردهای قابل توجه در مرآوده و ارتباط بود، انتظار می رفت که این نمایشگاه هر ساله ارتقا یابد، اما حضور یکی از فعالین انجمن در سال ۲۰۱۶ و گزارش ایشان اشاره به افت بی سابقه این نمایشگاه داشت. متاسفانه علیرغم این تجربه و اظهار ناکارآمدی این نمایشگاه، نهاد ذربیط جهت پویون ایران در این رویداد به شرکت شهرکهای بوشهر ماموریت معین بودن پویون خصوصاً در حوزه خرما را داد. شرکت کارگزار آریاکراپ عملیات اجرایی و طرف قرار داد با مجری اماراتی را بعهده داشت. پویون ایران را دو مکان مستقر کرده بودند. نمایشگاه دارای بخش های خرما، قهوه و چند غرفه میوه، شیلات و موسسه های مرتبط بود. تعداد غرفه های خرما بیشتر از همه فعالیت ها بود. کمتر از یک نصف روز کفایت بازدید کل غرفه را مینمود.

شرکت کنندگان در حوزه خرما از ایران به شرح ذیل بود:

۱- استان بوشهر (انجمن خرما استان بوشهر و دو شرکت بسته بندی و فرآوری)

۲- استان اصفهان (یک واحد بسته بندی و فرآوری)

۳- کرمان (سه واحد بسته بندی و فرآوری)

۴- استان هرمزگان (یک واحد بسته بندی و فرآوری)

۵- استان بلوچستان (یک واحد بسته بندی و فرآوری)

۶- استان تهران (یک واحد بسته بندی)

۷- استان خوزستان (یک واحد صنعتی خانگی)

این واحد در یک مکان مستقر بودند. غرفه نه متر و شش متری از هم پارتیشن شده که نامطلوب بود، فضاها بسیار کوچک و محقرانه. بخش دیگر کشمش، حلوا ارده، بسته را تشکیل می دادند. بازدید

هشتاد درصدی سازمان توسعه تجارت حضور داشت، که باید در فروش های بهاره یا بازارهای محلی عرضه میگردد و بالاترین لیبلینگ آن مازیک نویسی بر روی بسته ها بود. و این از نا آگاهی مسئول شهرک مربوطه یا نیت سند سازی امارو تبعات ثانویه آن حکایت دارد. بنابراین چنین نمایشگاهی جز از بین بردن منابع مالی ملی و شخصی دستاوردی ندارد. بنده توصیه میکنم با توجه به آگاهی فعالین انجمن، سازمان توسعه تجارت امر حضور در نمایشگاه و شاخص حضور حقوقی و حقیقی را بشکل داشتن غرفه و یا بازدید را در اختیار انجمن ملی خرما ایران قرار دهد. دوم عملیات اجرایی حضور نمایشگاهی را انحصار به چند شرکت ننموده تا هزینه های غیر واقعی و سرویس های نامطلوب بوسیله این نوع برگزار کنندگان تور نمایشگاهی به متقاضیان اعمال نگردد. نتیجتاً انجمن با توجه به بازارهای هدف، نمایشگاههای پر قدرت را شناسایی و کارشناسی کرده و امکان سهل اعضا انجمن در حوزه خرما را به بهترین وجه آبرومندانه در خور کشور را مهیا سازد. آن شاله به امید چنین دیدگاهی

گزارش مصور دوره های آموزشی ماه دیت انجمن ملی خرمای ایران

ماه دیت
MONTHLY DATE
روزه های آمایش منطقه غرب

مهندس و ثنا گوزین
سرپرست معاونت آموزش گمرک ایران

وبینار
قوانین گمرکی صادرات خرما

از ساعت ۱۰:۰۰ الی ۱۲:۰۰
سرگمراری به صورت آنلاین

پنجشنبه ۲۷ آبان / ۱۴۰۰
۰۹۱۹۲۶۰۰۵۱۰ / ۰۹۱۹۲۶۰۰۵۷۰

گمرک خرمای منطقه غرب - ایران گمرک منطقه غرب

وبینار

بررسی فرآیند صادرات و مواد قانونی و دستورالعملهای مربوطه

ماه دیت
MONTHLY DATE
روزه های آمایش منطقه غرب

قیومه سالاری
مشاور حوزه برندینگ
متخصص در حوزه ثبت برند تجاری

وبینار
برند سازی تخصصی در حوزه خرما

از ساعت ۱۶:۰۰ الی ۱۸:۰۰
سرگمراری به صورت آنلاین

شنبه ۲۷ آبان / ۱۴۰۰
۰۹۱۹۲۶۰۰۵۱۰ / ۰۹۱۹۲۶۰۰۵۲۰ / ۰۹۱۹۲۶۰۰۵۷۰

گمرک خرمای منطقه غرب - ایران گمرک منطقه غرب

وبینار

چرا نام برند و نام شرکت متفاوت باشند؟

- این نام ترکت شما نیست که با مشتری در ارتباط هست بلکه مشتری نام برند شما را میخواند
- نام های ترکت باید ۳ سالگی باشد یعنی برای نام برند مناسب نیستند ، مناسب نیستند ، از نظر امن حالت پس نام ترکت همین که بداند کافی است اما نام برند باید جذاب ، کوتاه و خوب باشد.

ماه دیت
MONTHLY DATE
روزه های آمایش منطقه غرب

دکتر ابیروح سلطانی
مدیرین دانشکده
مشاور منابع انسانی شرکت های سازنده ماشین های کشاورزی

وبینار
مدیریت منابع انسانی در صنایع پسته بندی خرما

از ساعت ۱۷:۰۰ الی ۱۹:۰۰
سرگمراری به صورت آنلاین

یکشنبه ۱۲ شهردور / ۱۴۰۰
۰۹۱۹۲۶۰۰۵۱۰ / ۰۹۱۹۲۶۰۰۵۲۰ / ۰۹۱۹۲۶۰۰۵۷۰

گمرک خرمای منطقه غرب - ایران گمرک منطقه غرب

وبینار

انگاز را می توان به پنج گروه طبقه نمود:

- انگاز بر جران نوله
- انگاز ناشی از ماهیان
- انگاز ناشی از زبان انگار و ناخار
- انگاز ناشی از حمل و نقل
- انگاز ناشی از فرآیند و حرکات غیر ضروری

ماه دیت
MONTHLY DATE
روزه های آمایش منطقه غرب

دکتر مهداد نکلوزاده
دبیر کل انجمن ملی خرمای ایران

وبینار
پسته بندی خرمای صادراتی

از ساعت ۱۷:۰۰ الی ۱۹:۰۰
سرگمراری به صورت آنلاین

یکشنبه ۱۷ مرداد / ۱۴۰۰
۰۹۱۹۲۶۰۰۵۱۰ / ۰۹۱۹۲۶۰۰۵۲۰ / ۰۹۱۹۲۶۰۰۵۳۰ / ۰۹۱۹۲۶۰۰۵۷۰

گمرک خرمای منطقه غرب - ایران گمرک منطقه غرب

وبینار

آموزش بسته بندی در جوامع:

- فرمان هر کشور
- مطابق با دستورالعمل های دولتی و استانداردهای بین المللی
- کاهش ریسک های بازرسی و بازرسی
- برای صادرات بهتر در دوره های بازاریابی
- بسته بندی زیاده
- مطابق با دستورالعمل های سازمان استاندارد و سایر نهادها
- بسته بندی مناسب به صورت صادراتی

دومین دوره مسابقه عکاسی انجمن ملی خرمای ایران

موضوعات مسابقه عکاسی:

گرده افشانی

خوشه بندی

روش های مبارزه با آفات

هرس کردن

بوم گردی

نخلستان

برداشت محصول

اسامی سه نفر برگزیده با نظارت و

کارشناسی مظفر طاهری مدرس دانشگاه

در حوزه عکاسی به شرح ذیل میباشد:

امید غریبی

محمد آهنگر

مهسا ربیعی

جهت اطلاع از مسابقه ها و اطلاعیه های

انجمن ملی خرمای ایران میتوانید سایت

انجمن به نشانی www.naid.ir را دنبال

نمایید.